

Valfrihet, trygghet och välfärd

De borgerliga partiernas förslag till budget för Umeå kommun år 2023

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	4
Förutsättningar för planperioden 2023–2026	6
<i>Konjunkturen</i>	6
Snabb ekonomisk återhämtning tack vare omfattande stimulanser	6
Långsammare ökning av befolkningen och lägre ökningstakt av skatteintäkterna	6
Stora behov av klimatanpassningsåtgärder	7
Många krafter driver ökad statlig styrning trots intentioner att minska den	7
Stark ekonomi i kommuner och regioner	8
Viktigt att klara kompetensförsörjningen	8
Relativt gott läge för kommunerna.....	8
Lokal och regional konjunktur	8
Fortsatt stark bostadskonjunktur.....	8
Det låga bostadsbyggandet under 2021 och 2022 vänder upp under 2023.....	9
Den hållbara stadsutvecklingen lyfter även landsbygden.....	9
En långsammare befolkningstillväxt i Sverige.....	10
Förändrade förutsättningar gav en mera försiktig prognos om befolkningens utveckling	10
Umeås befolkningstillväxt lägre under första kvartalet, därefter god tillväxt efterföljande kvartal ..	11
Befolkningsutvecklingen lägre än prognosticerat	11
Umeås förmåga att växa	11
Prognos över skatteunderlag, skatteintäkter och statsbidrag	12
Arbetsmarknad	12
Den regionala arbetsmarknaden.....	12
Kompetensbehov i Umeå kommun	13
Nettokostnadsavvikelser	13
Ny bedömning av skatteunderlagets tillväxt och nytt pensionsavtal	13
Vikten av ett positivt företagsklimat	15
En attraktiv och modern arbetsgivare	16
Sänk kommunalskatten	17
Bostadsbyggande - attraktiva livsmiljöer i hela kommunen	18
Skolan	19
Trygghet och omsorg	21
<i>Valfrihet</i>	21
<i>LSS</i>	22
<i>Personal</i>	22
Umeå – Sveriges bästa idrottsstad!	24
Kulturen	25

Hållbarhet	26
En tryggare kommun.....	28
Organisation – Umeå kommun.....	29
Kommunfullmäktiges mål och uppdrag 2023 - 2026.....	30
<i>Inriktningsmål för Umeås utveckling.....</i>	<i>30</i>
<i>Personalpolitiska mål.....</i>	<i>30</i>
<i>Finansiella mål.....</i>	<i>30</i>
<i>Regler för god ekonomisk hushållning</i>	<i>30</i>
<i>Uppföljning, analys och utvärdering</i>	<i>31</i>
Återrapportering till kommunfullmäktige	31
Övrig uppföljning.....	31
Intern styrning och kontroll	31
Lagstadgade planer	31
Alliansens tillkommande uppdrag.....	32
<i>Fler jobb och bättre företagsklimat</i>	<i>32</i>
<i>Bostadsbyggande</i>	<i>32</i>
<i>Skola.....</i>	<i>32</i>
<i>Fritid och besöksnäring</i>	<i>33</i>
<i>Äldreomsorg och funktionshinderomsorg</i>	<i>33</i>
<i>Övrigt.....</i>	<i>34</i>
Yrkande	35
Alliansens budgetförslag år 2023.....	36

INLEDNING

Alliansen jobbar för hela Umeå. Såväl landsbygd som stad. Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna går fram gemensamt i valet 2022 för att utmana det rödgröna styret i Umeå. En viktig del i detta arbete är naturligtvis en gemensam budget.

En förutsättning för framväxt av nya jobb och en investeringsvilja är ordning och reda i den kommunala ekonomin. För oss är en stark ekonomi grunden i den ekonomiska politiken. Detta för att säkerställa viktiga investeringar, framtida pensioner och för att starta om Umeå efter pandemin.

Ett gott företagsklimat i kommunen ger fler jobb och färre i bidragsberoende. Genom bättre lokala villkor för näringslivet kan kommunen främja ekonomisk tillväxt. Våra företag är viktiga aktörer, som genom arbetstillfällena och skattepengar till det offentliga bidrar till en god välfärd.

I Umeå råder bostadsbrist sedan många år. En växande kommun kräver fler och bättre bostäder – såväl i staden som på landsbygden. Det behövs därför fler insatser för att möjliggöra ökad produktion av bostäder. Den lyckade försäljningen av delar av AB Bostadens bestånd 2017 har möjliggjort för både upprustning och nyproduktion av hyresrätter - det innebar även att ytterligare en stor aktör kom in på Umeås bostadsmarknad. Vi tror därför att Umeå skulle vinna ytterligare fördelar med nya försäljningar av AB Bostadens bestånd fler gånger. Utöver detta måste fler privata aktörer få möjlighet att bygga i snabbare takt och fler områden för byggnation måste tillskapas.

Vi ser positivt på konkurrens och valfrihet. Det leder till bättre kvalitet och högre effektivitet. Kommunal effektivisering handlar om att få ut mer av varje skattekrona. För oss betyder det också att det inte nödvändigtvis måste vara kommunen som utför all verksamhet. Vi har tidigare fått igenom Lagen om valfrihet (LOV) inom hemtjänsten och det har visat sig fungera utmärkt med andra verksamhetsutövare än kommunen. Vi är övertygade om att samma sak även gäller inom fler verksamhetsområden.

Vi håller frihet för enskilda individer högt, även inom välfärden. Äldreomsorgen ska kännetecknas av delaktighet, valfrihet och självbestämmande. Idag brottas äldreomsorgen med att personal har bristande kunskaper i svenska, vilket riskerar patientsäkerheten och försvårar det dagliga arbetet. Det handlar i grunden om respekt för de äldre och att de får en god vård och omsorg såväl som rehabilitering. Vi vill att personalen ges förutsättningar att tillhandahålla en värdig äldreomsorg och kunna känna trygghet och stolthet över sitt arbete. Det ska vara en självklarhet att arbetsgivare säkerställer att personalen både förstår och kan göra sig förstådd på svenska. Därför vill vi införa språktester i svenska vid anställning inom äldreomsorgen och funktionshinderomsorg.

Även inom skolan är valfrihet viktigt. Därför bör ett aktivt val av skola bli obligatoriskt. Att öppna upp för fler aktörer inom skolverksamheter medför att det finns fler alternativ att välja från. Det kan också innebära intraprenader för kommunala skolor där personalen ges möjligheter att självständigt profilera sin skola.

Umeå ska vara en trygg och robust kommun. Vi kan se en rad utmaningar lokalt och i omvärlden. Förändringar vars följder vi måste ta höjd för. Klimatförändringar som redan går att iaktta kommer att medföra påfrestningar på grundläggande infrastruktur. Något som medför krav både ökade investeringar och underhåll av vägnät och VA-system.

Ett annat område är civilförsvaret. Kommunerna förutsätts här spela en viktig roll i upprustningen som nu sker av både den militära och civila delen av försvaret. Även detta måste Umeå, som alla andra kommuner ta höjd för inom samhällsbyggnadsarbetet.

Skatten i Umeå är två kronor högre än flertalet jämförbara kommuner. Det är inte rimligt. Lägre skatt gör det mer lönsamt att arbeta och främjar tillväxt, men är framför allt viktigt för att ge människor med små marginaler större ekonomisk frihet.

Våra fyra partier förenas i det kontinuerliga arbetet med att värna den gemensamma välfärden, oavsett om det gäller förskola, skola eller äldre- och funktionshinderomsorg. Det är omfattande och viktiga verksamheter, som ska präglas av hög kvalitet och valfrihet för den enskilde.

Anders Norqvist
gruppledare (L)

Anders Ågren
kommunalråd (M)

Veronica Kerr
gruppledare (KD)

Mattias Larsson
gruppledare (C)

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR PLANPERIODEN 2023–2026

KONJUNKTUREN

SNABB EKONOMISK ÅTERHÄMTNING TACK VARE OMFATTANDE STIMULANSER

Pandemin är långt ifrån över och det är svårt att överblicka dess långsiktiga konsekvenser. I västvärldens länder har det genomförts omfattande insatser för att dämpa pandemins påverkan på ekonomin. Centralbankernas styrräntor har sänkts och programmen av kvantitativa lättnader har utökats. Regeringar har sjösatt omfattande krisåtgärder och bedrivit en expansiv finanspolitik.

Även den svenska staten har bidragit och bidrar med omfattande stimulanser, vilket gör att den offentliga sektorns skuld (Maastrichtskulden) har ökat. Trots detta beräknas skulden som andel av BNP minska i år, tack vare den starka BNP-tillväxten och de låga räntorna. Även kommande år räknar SKR med att skulden som andel av BNP minskar, från 37 procent 2021 till 29 procent av BNP 2025. SKR:s prognos visar en stark efterfrågetillväxt 2021–2022, med en ökning av BNP på 4,4 respektive 3,6 procent, vilket kommer att lyfta Sverige ur lågkonjunkturen. Ökningen av antalet sysselsatta personer är tydlig, liksom nedgången av frånvaron. SKR räknar därför med att skatteunderlaget ökar med över 4 procent både i år och nästa år.

Vändningen i ekonomin har gått snabbt, mycket tack vare stimulanserna i Sverige och vår omvärld och det är lätt att glömma hur djupt fallet i BNP var. Ser man till den sammanlagda BNP-förändringen i Sverige mellan 2019 och 2021 pekar SKR:s prognos på en ökning på 1,5 procent, vilket innebär 0,5 procent per år, något som är mycket lågt i ett historiskt perspektiv. Det gör att det också är naturligt att vänta sig en tydlig försvagning av arbetsmarknaden.

Trots sysselsättningsuppgången efter pandemins första fas ligger antalet arbetade timmar för andra kvartalet i år 2 procent lägre än kvartalet före pandemin. Det råder därmed ingen tvekan om att Sverige fortfarande befinner sig i en lågkonjunktur. Inte förrän i mitten av 2023 antas timgapet i svensk ekonomi slutas, vilket innebär att de faktiskt arbetade timmarna når upp till de potentiellt beräknade timmarna, motsvande en normalkonjunktur.

Återhämtningen i produktionen har skett med en betydligt lägre relativ arbetsinsats än före krisen. Arbetsproduktiviteten har därmed stigit markant. En minskning av korttidspermitteringar liksom sjunkande frånvaro kommer att öka medelarbetstiden framöver, vilket dämpar uppgången i antalet sysselsatta. Att arbetslösheten ökat sedan krisen slog till innebär också att konkurrensen om jobben blir hårdare. Åtgärder för att få ner långtidsarbetslösheten bland utsatta grupper på arbetsmarknaden blir därför extra viktiga. När svensk konjunktur nu stärks är det viktigt att gå från efterfrågestimulans till strukturåtgärder som gagnar den långsiktiga ekonomin. Det handlar särskilt om tre områden; få personer som står långt från arbetsmarknaden i arbete, att genomföra klimatrelaterade investeringar och att ställa om välfärden med hjälp av digitalisering och modern teknik.

LÅNGSAMMARE ÖKNING AV BEFOLKNINGEN OCH LÄGRE ÖKNINGSTAKT AV SKATTEINTÄKTERNA

Ett skäl till att det är viktigt att få upp sysselsättningen bland grupper som står långt från arbetsmarknaden är att det riskerar finnas brist på arbetskraft både till näringslivet och till välfärden kommande år. Förutom arbetsmarknadsinsatser ställer det krav på kommuner och regioner att förändra arbetssättet och i högre grad använda tekniska lösningar som ger invånarna möjlighet att själva göra delar av de tjänster som annars kräver personella resurser.

Ett av skälen till den annalkande arbetskraftsbristen handlar om att Sverige nu går in i en period med låg befolkningstillväxt. Den senaste prognosen från SCB visar en väsentligt lägre befolkningstillväxt än i tidigare prognoser. I synnerhet gäller det grupperna barn och unga som nu beräknas minska och befolkningen i arbetsför ålder som ökar långsamt. Den grupp som ökar snabbast de närmaste tio åren, även i antal räknat, är personer över 80 år.

Den lägre befolkningstillväxten gör att många kommuner och regioner kan förvänta sig betydligt lägre ökning, eller till och med minskning av antalet invånare kommande år. Om den befolkningsutveckling SCB förutspår kommer att bli verklighet behöver en hel del lokala och regionala investeringsplaner och skatteintäktsbudgetar revideras ned för att rymmas i den totala befolkningsprognosen för riket. Prognosen gör också att kostnaderna i kommuner och regioner förväntas öka något långsammare än de har gjort under den senaste tioårsperioden. Samtidigt förväntar sig SKR en långsammare ökning av skatteintäkterna när effekterna av konjunkturåterhämtningen och den expansiva finanspolitiken avtar.

STORA BEHOV AV KLIMATANPASSNINGSAÅTGÄRDER

Sommarens översvämningar, liksom de senaste årens bränder både i Sverige och Europa tydliggör behovet av att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Det är därför viktigt att både anpassa verksamheterna så att de i så låg grad som möjligt bidrar till koldioxidutsläpp, men även att anpassa samhället inför ett förändrat klimat. I Klimatanpassningsutredningen (SOU 2017:42) gjordes en kostnadsberäkning för klimatanpassningsinsatser för översvämning, ras, skred och erosion som uppgick till 137–205 miljarder kronor fram till 2100 och utgörs till cirka 96 procent av åtgärder kopplade till översvämningar.

SKR:s bedömning är att denna beräkning är för låg relaterat till de totala omställningar som behöver göras. Det behöver också tydliggöras bättre än i dag var ansvaret för anpassningarna ligger. Mot bakgrund av de stora utmaningarna och de frågor som behöver rätas ut har SKR:s styrelse beslutat att inrätta en programberedning med uppdrag att analysera frågan.

MÅNGA KRAFTER DRIVER ÖKAD STATLIG STYRNING TROTS INTENTIONER ATT MINSKA DEN

Den Valfärdskommission som avslutar sitt arbete under hösten tillsattes för att förbättra förutsättningarna för kommuner och regioner med avseende på kommande års demografiska utmaningar. Kommissionens arbete syftar till en förbättrad styrning av välfärden, ett effektivt nyttjande av offentliga resurser, en hållbar kompetensförsörjning och arbetsmiljö samt åtgärder inom digitaliseringsområdet som frigör resurser till välfärden.

Ett sätt att förbättra den statliga styrningen är enligt kommissionen att minska statens detaljstyrning och antalet riktade statsbidrag. Samtidigt som dessa goda intentioner är tydliga från statens sida finns många drivkrafter mot en sådan utveckling. Statskontorets rapport, Utveckling av den statliga styrningen av kommuner och regioner 2020, visar att fler nya eller ändrade lagar och förordningar som påverkar kommunsektorn trädde i kraft under 2020 än under något av de tre föregående åren. Det tillkom också fler riktade statsbidrag 2020 än 2019. Antalet nya statsbidrag överstiger oftast de bidrag som tas bort. Av de 26 nya riktade statsbidrag som kom under 2020, var hälften tillfälliga bidrag som infördes till följd av coronapandemin. Utvecklingen fortsätter i samma riktning även i budgetpropositionen för 2022 och trots att utbildningsdepartementet slagit ihop några riktade statsbidrag, ökar antalet i propositionen. Det är även tydligt att statens övriga styrning av kommuner och regioner ökar, vilket ofta resulterar i ökad administration och lägre produktivitet, då alltmer tid går åt till bland annat dokumentation. De statliga tillsynsmyndigheternas arbete är också i hög grad inriktade på att följa upp verksamheten genom att granska dokumentationen. Kommuner och regioner behöver i stället statens stöd för att utveckla verksamheten med hjälp av modern teknik och nya arbetsformer.

Ytterligare en utveckling som kan noteras under de senaste åren är att den så kallade finansieringsprincipen åsidosatts. Finansieringsprincipen innebär att staten och SKR tillsammans ska beräkna och komma överens om vad en ny lagstiftning kan få för ekonomiska effekter för kommuner och regioner, och att statsbidragen regleras uppåt eller nedåt utifrån vad en sådan beräkning resulterat i.

I flera av de utredningar som tillsatts de senaste åren står det redan i direktiven till utredningen att de förslag som ska läggas fram inte får kosta något. Utredningarna kan ändå föreslå ambitionshöjningar för kommuner och regioner, som medför ökade kostnader utan att dessa kompenseras av staten. Det har även under de senaste åren genomförts flera regleringar av statsbidraget som inte förhandlats, och där beloppen som staten ersätter kommunsektorn med inte alls motsvarar den av SKR beräknade

kostnadsökningen. Ett av de senaste exemplen är ny lagstiftning om skyddat boende för våldsutsatta, där SKR:s beräkningar visar att kostnaden för att genomföra den nya lagen är 4 miljarder, medan det belopp som aviserats i budgetpropositionen för en fullt införd reform 2023, inte ens motsvarar en tiondel av den beräknade kostnaden.

STARK EKONOMI I KOMMUNER OCH REGIONER

De kommande åren förväntar sig SKR en relativt stark ekonomi i kommuner och regioner. Skälet är det lägre demografiska trycket, den expansiva finanspolitiken och den konjunkturella återhämtningen. De sammantagna resultaten både 2021 och 2022 beräknas till 35 miljarder kronor, för att sedan falla successivt ned mot dryga 20 miljarder, när de pandemirelaterade bidragen inte längre finns kvar. År 2025 saknas knappt 12 miljarder för att klara ett resultat på 2 procent som andel av skatter och statsbidrag om inga åtgärder vidtas. Det är dock viktigt att påpeka att alla kommuner och regioner därmed inte kommer att ha positiva resultat. Flera kommuner och regioner kommer även kommande år att behöva vidta åtgärder för att få ekonomin i balans.

VIKTIGT ATT KLARA KOMPETENSFÖRSÖRJNINGEN

En av de viktigaste frågorna för välfärden i dag och det kommande decenniet är kompetensförsörjningen. Den demografiska försörjningskvoten varierar kraftigt mellan kommunerna och regionerna i dag och kommer att öka i nästan alla län fram till 2030. För att klara kompetensförsörjningen behövs olika strategier för att attrahera, utveckla och behålla medarbetare med rätt kompetens. Det handlar både om att vara en attraktiv arbetsgivare och att hitta lösningar för ett hållbart arbetsliv.

RELATIVT GOTT LÄGE FÖR KOMMUNERNA

Kommunernas ekonomiska förutsättningar ser förhållandevis goda ut de närmaste åren. En stark utveckling av skatteintäkterna enligt SKR:s senaste prognos gör att utsikterna är bättre än i vårens Ekonomirapport.

Lika stor betydelse för den sammantagna bilden har den förväntade kostnadsutvecklingen, som är klart lägre än i tidigare bedömning. Befolkningsprognosen som ligger till grund för dessa beräkningar visar på en svagare befolkningsökning än föregående prognos. Inte minst bland de yngsta, där skillnaderna är stora. De demografiska behovsförändringarna växlar därmed ner på en nivå som motsvarar utvecklingen under 2000-talets första årtionde, men är väsentligt lägre än under det andra årtiondet.

Hur en långsammare tillväxt av befolkningen kommer att spegla av sig i kommunernas investeringsplaner är för tidigt att säga. Stora behov av upprustning av befintliga anläggningar tillsammans med goda ekonomiska förutsättningar de närmaste åren gör att SKR tror på fortsatt höga investeringsutgifter.

LOKAL OCH REGIONAL KONJUNKTUR

De långsiktiga effekterna av pandemin och dess påverkan på framför allt världsmarknaden är fortfarande svår att bedöma. De olika konjunktur- och tillväxtbarometrar som finns pekar fortsatt på att Norra Sverige och Umeå har en fortsatt god konjunktur bland annat kopplat till industri- och infrastrukturinvesteringar. Den exporterande industrisektorn går fortsatt starkt även om högre priser och brist på vissa komponenter hämmar i viss utsträckning. Umeås position med en stark befolkningsutveckling, inslag av offentliga jobb samt ett diversifierat näringsliv ger sammantaget en tämligen ljus bild över möjligheterna till fortsatt tillväxt. Besöksnäringen har i det stora återhämtat sig snabbt men inte fullt ut utifrån att affärsresandet och konferenser befinner sig i ett avvaktande läge. Positiva effekter av industrietableringar i Norra Sverige börjar märkas.

FORTSATT STARK BOSTADSKONJUNKTUR

Utvecklingen på bostadsmarknaden utgör en väsentlig förutsättning för bostadsbyggandet och har stor betydelse för hushållens privatekonomi och för den totala samhällsekonomin. En högre grad av distansarbete och därmed hemarbete har påverkat såväl bostadspreferenser som boendemönster.

Bostadsmarknaden har påverkats av Coronapandemin med stigande priser i Umeå kommun, Västerbotten och riket som helhet. Priserna på både bostadsrätter och småhus har stigit snabbare än inflationstakten med rekordhög priser under 2020 som sedan fortsatt att stiga under 2021. I slutet av 2021 (till och med oktober månad) har villapriserna i Umeå ökat med 18,9 procent medan bostadsrättspriserna ökat med 12 procent under de senaste 12 månaderna.

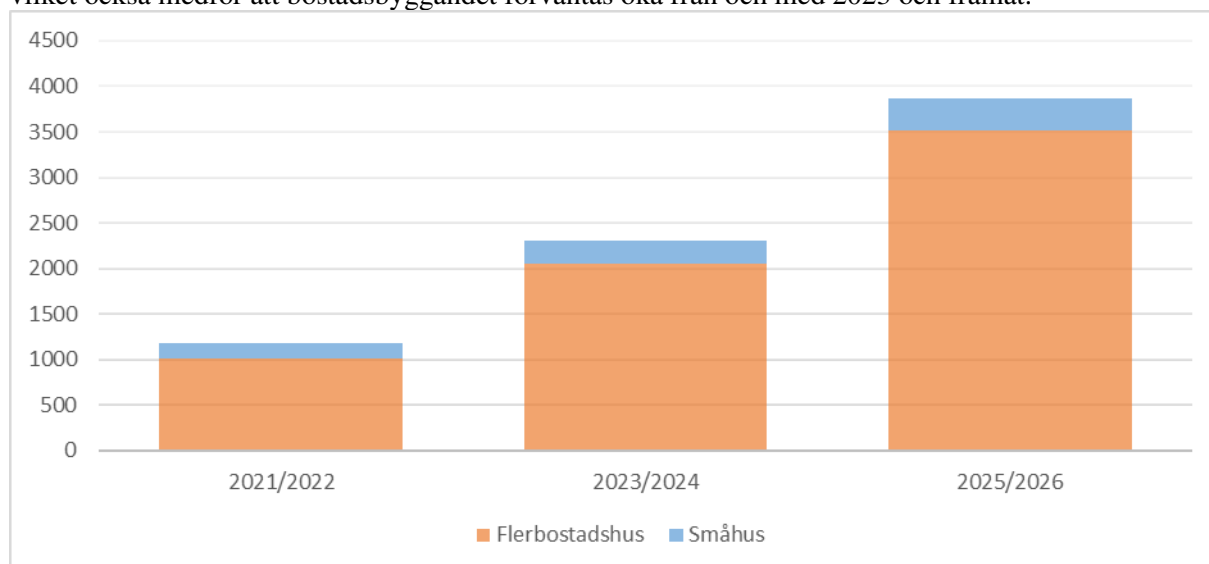
Efterfrågan på bostäder påverkas i huvudsak av 3 underliggande faktorer: gynnsamma räntenivåer, god inkomstutveckling och en växande befolkning. Dessa underliggande faktorer påverkar förutsättningarna för bostadsbyggande på alla kommuners bostadsmarknader. När förutsättningarna är gynnsamma för marknaden skapas starka incitament till bostadsbyggande. Inkomstutvecklingen och befolkningstillväxten i Umeå kommun har varit god under de senaste åren vilket sammantaget skapar goda förutsättningar för goda bostadspriser och starka incitament till bostadsbyggande.

Ökade priser på bostadsmarknaden bidrar starkt till investeringsviljan på bostadsmarknaden – bostadspriser och bostadsproduktion samverkar. När priset på bostäder ökar, ökar också produktionen av bostäder. Förutsatt att det finns möjlighet för exploatörer och privatpersoner att så göra.

DET LÅGA BOSTADSBYGGANDET UNDER 2021 OCH 2022 VÄNDER UPP UNDER 2023

Under 2020 färdigställdes endast 414 och under 2021 var antalet 611 bostäder i Umeå kommun. Detta är långt ifrån det bostadsbyggande en tillväxtkommun som Umeå behöver och långt ifrån uppsatta målsättningar om 2000 nya bostäder årligen. Resultatet ligger i linje med analyser av kommande byggnationer. Bostadsbyggandet för 2022 förväntas ligga på samma nivå som 2021 års bostadsbyggande. Analyser av kommande byggnationer visar på ett ökat bostadsbyggande från och med 2023 och framåt. Detta medför att kommunens bostadsbrist ökar snarare än minskar under åren 2020–2022 för att sedan återigen minska från och med år 2023.

Trots stark befolkningsutveckling, lågt ränteläge och god inkomstutveckling med stigande fastighetspriser på såväl småhus som bostadsrätter har bostadsbyggandet legat på låga nivåer. Den främsta förklaringen till det låga och förväntade låga bostadsbyggandet under perioden 2020–2022 har att göra med att processen att ta fram bostäder är lång. Under de senaste åren har planberedskapen stärkts vilket också medför att bostadsbyggandet förväntas öka från och med 2023 och framåt.

Figur: Bostadsantaganden från Befolkningsprognos 2021, 2021–2026

DEN HÅLLBARA STADSUTVECKLINGEN LYFTER ÄVEN LANDSBYGDEN

Med en växande befolkning måste fler bostäder tillkomma. Den största ökningen av behovet står en växande befolkning för, men även en förändrad befolkningsstruktur samt förändrade preferenser för boende har medfört att vi bor allt större samt att Umeå har en högre andel ensamboende hushåll.

Kommunen har ett lagstadgat ansvar att alla medborgare ska bo i goda bostäder och ett övergripande mål och även ett uppdrag om att färdigställa 2000 bostäder årligen.

Utöver dessa ansvar och målsättningar har översiktsplanen även utvecklingsstrategier med ambitioner om god stadskvalitet. Tillkommande bostäder kommer att byggas i alla delar av kommunen, i ungefärlig proportion till nuläget. Umeå som tätort ska växa i enlighet med översiktsplanens strategier för att främja en hållbar utveckling. Bostäder ska komplettera befintliga stadsdelar, tillkomma i kollektivtrafikstråk samt att nya områden som tillkommer ska ha en hög täthet. Dessa utvecklingsstrategier fokuserar på centralorten Umeå, men har haft en mycket positiv effekt på småhusbyggandet på kommunens landsbygd. Den välmående landsbygden i Umeå är en viktig komparativ resurs för att skapa attraktiva boende- och livsmiljöer för befintliga medborgare samt attrahera inflyttning till kommunen. När priserna på småhus stiger på landsbygden stärks också förutsättningarna för ett ökat småhusbyggande.

EN LÅNGSAMMARE BEFOLKNINGSTILLVÄXT I SVERIGE

Sveriges befolkningstillväxt bromsar in enligt SCB:s senaste prognos över rikets utveckling och den fortsatta tillväxten går in i ett lägre tempo. Detta baseras på ett fåtal förändrade förutsättningar för riket och dess befolkning. Främst motiveras detta genom en lägre fruktsamhet och fortsatta effekter av pandemin. SCB tror att antalet födda minskar till följd av att barnafödandet senareläggs när den till antalet stora generationen födda under åren 1989–1993 väntar med att sätta barn till världen. Detta påverkar alltså antagandet om fruktsamhetstalet för hela riket, vilket medför ett lägre antal födda än i tidigare prognoser. De pandemiska effekterna av COVID-19 har både direkta och indirekta effekter på såväl befolkningens tillväxt och sammansättning som förändrade förutsättningar till distansarbete och därmed förändrade boendepreferenser och bosättningsmönster.

De direkta effekterna på Sveriges befolkning är en minskad rörlighet i världen, vilket medför en lägre inflyttning från utlandet. Inflyttningen från utlandet har historiskt fokuserats till mera urbana miljöer, vilket haft till följd att flyttöverskott från utlandet varit en viktig del av större städernas tillväxt. När nu inflyttning till landet minskar, minskar således även tillväxttakten i större städer. Inflyttningen från utlandet har vidare en lägre medelålder vilket medför att när den här gruppen minskar, åldras befintlig befolkning i Sverige snabbare och barnafödandet minskar ytterligare.

De indirekta effekterna som påverkar befolkningens fördelning inom riket har att göra med förändrade förutsättningar till distansarbete för vissa yrkesgrupper. Alla kan inte distansarbeta och sammansättningen på kommuners arbetsmarknad förklarar möjligheten till distansarbete. Förenklat kan man beskriva möjligheten till distansarbete som nära kopplat till utbildningsnivå inom specifika branscher med låga behov av kunder- eller brukarkontakt. Kommuner med hög utbildningsnivå på arbetsmarknaden har haft en hög andel av befolkningen som arbetat på distans. Dessa yrkesgrupper har getts möjlighet att arbeta på distans vilket medfört att efterfrågan på större bostäder ökat i landet. Detta har även medfört att efterfrågan på småhus har ökat, inte bara i kommuntyperna storstäder och större städer utan även i kommuner med tydlig koppling till turism eller upplevelseindustri. Vi kan alltså se flyttflöden till småhus och större bostäder samt till tätortsnära landsbygd och turismintensiva kommuner.

FÖRÄNDRADE FÖRUTSÄTTNINGAR GAV EN MERA FÖRSIKTIG PROGNOSE OM BEFOLKNINGENS UTVECKLING

Inför år 2021 var osäkerheten stor om hur befolkningen skulle utvecklas i en värld påverkad av pandemirestriktioner. För Umeå antogs den summerade fruktsamheten att minskas vilket direkt minskade antalet födda under första delen av prognoshorisonten vilket även indirekt minskade antagandet om förskolans utveckling. Vidare antogs att inflyttningen från utlandet skulle fortsätta att vara på en lägre nivå än normala år, här antogs dock att invandringen till kommunen skulle öka något från de rekordlåga värdena under 2020.

Den genomsnittliga befolkningsökningen i prognosen är drygt 1 500 personer årligen. Ökningstakten är något lägre i början och slutet av prognosperioden med strax över 1 400 år 2021 och år 2032. Den största ökningen sker mellan åren 2027–2029 med runt 1 550. Enligt prognosen kommer Umeå kommun att

passera 140 000 invånare under år 2027. Befolkningsutvecklingen ligger något lägre än i fjolårets prognos. Det beror dels på en något svagare befolkningsökning år 2021 till följd av pandemins negativa inverkan på såväl flyttningarna inom landet som internationella, dels på ett lägre barnafödande främst i början av prognosperioden.

UMEÅS BEFOLKNINGSTILLVÄXT LÄGRE UNDER FÖRSTA KVARTALET, DÄREFTER GOD

TILLVÄXT EFTERFÖLJANDE KVARTAL

Året startade med en ovanligt liten befolkningsökning under de första tre månaderna. Förklaringen har visat sig vara mångfacetterad. Dels var inflyttningen från utlandet lägre än vanliga år, dels var utflyttningen till övriga landet ovanligt högt. Analyser visar att den stora utflyttningen var studenter i distansundervisning som flyttat hem tidigare än väntat. Tillväxten under första kvartalet visade sig vara endast ett 30-tal nya umeåbor, bara en tiondel av normal tillväxt under årets första tre månader. Kvartal 2 och 3 visade sig vara mera lik en vanlig tillväxt för Umeå kommun, med undantag för en lägre inflyttning från utlandet och något lägre antal födda.

Umeås utveckling under året ligger i linje med utvecklingen i våra jämförelsekommuner. Utvecklingen befolkningsmässigt är långsammare för alla kommuner och spåras till lägre inflyttning från utlandet och högre utflyttning till det egna länet än vanligt. Sammantaget ger detta en förväntad tillväxt på helåret 2021 som ligger 30–40 procent lägre än normalt.

BEFOLKNINGSUTVECKLINGEN LÄGRE ÄN PROGNOTICERAT

Analys av aktuell prognos ger att Umeå ökar sin befolkning mellan 800 och 1 000 invånare. Förklaringen till den lägre tillväxten är beskriven ovan; en lägre inflyttning från utlandet, något färre födda och en fortsatt utflyttning till det egna länet.

Träffsäkerheten i prognosen är hög för den äldre befolkningen. Prognos och förväntat utfall ligger väldigt nära varandra. Den förväntade skillnaden är 46 personer fler, motsvarande 0,2 procent. För den yngre gruppen 1–18 år överskattas befolkningsstillväxten i prognosen med 0,7 procent eller närmare 200 barn. Ungefär lika många personer överskattar prognosen befolkningsutvecklingen i åldrarna 19–64 år där prognosfelet är 200 personer eller motsvarande 0,2 procent. Den största överskattningen gör prognosen i gruppen 25–44 åringar, vilket ligger i linje med en minskad inflyttning från utlandet. Antalet födda överskattas i prognosen, för helåret förväntas antalet födda vara drygt 100 färre.

Totalt ger detta att prognosen för befolkningsutvecklingen i Umeå överskattar befolkningsstillväxten med drygt 450 personer. Där felet ligger främst hos den vuxna befolkningen kombinerat med antalet nyfödda. Dessa två hänger samman med den minskade invandringen till Umeå, där gruppen i barnafödande åldrar minskar.

UMEÅS FÖRMÅGA ATT VÄXA

Från tidigare analyser vet vi att den årliga befolkningsstillväxt som krävs för att Umeå kommun ska klara av att nå det uppsatta befolkningsmålet på 200 000 invånare ligger på precis under 1,5 procent årlig befolkningsstillväxt. I dagsläget med reserestriktioner i världen är svårt att ligga på en så hög årlig tillväxt; Umeås tillväxt är till stor del beroende av ett större positivt flyttöverskott från utlandet. Detta är inte unikt för Umeå, utan vanligt bland svenska större städer. Inflyttningen från utlandet består huvudsakligen av personer på flykt som söker nytt medborgarskap i Sverige. Utöver människor på flykt utgör gruppen inflyttade från utlandet även av svenska medborgare som återinvandrar till Sverige samt personer som väljer att läsa eller arbeta vid något av Umeås universitet.

Med minskade flöden från utlandet måste den inhemska flyttningens nettoeffekt på befolkningen öka för att skapa förutsättning för en fortsatt stark tillväxt. Här är det framför allt flyttningen inom Sverige, utöver Västerbotten, som är viktig. Det är här de allra flesta flyttningarna både till och från Umeå sker och även det flödet som Umeå kommun redovisar det lägre nettoflödet från. Umeå har med andra ord en bra potential att stärka sin tillväxt här. Här handlar det om att både minska utflyttningen från och öka

inflyttningen till Umeå. Det finns i realiteten inga enkla lösningar utan de generella förutsättningarna att bo och verka i Umeå måste stärkas på de allra flesta plan.

PROGNOS ÖVER SKATTEUNDERLAG, SKATTEINTÄKTER OCH STATSBI DRAG

Umeå kommun baserar sin prognos över skatteintäkter och statsbidrag på regeringens prognos över skatteunderlagets utveckling i vårpropositionen samt på Umeå kommuns egen befolkningsprognos och de antaganden dessa två prognoser vilar på.

Umeå kommun (Mnkr)	Budget 2022	Prognos 2022	Prognos 2023	Prognos 2024	Prognos 2025	Prognos 2026
Umeå kommuns budget respektive prognos över skatter och bidrag 28 april 2022	8 270	8 464	8 712	9 043	9 386	9 746
<u>Specifikation prognos:</u>						
Skatteintäkter	7 051	7 093	7 531	7 788	8 098	8 431
Inkomstutjä mning	1 206	1 232	1 295	1 380	1 449	1 516
Kostnadsutjä mning	-729	-754	-803	-823	-824	-828
Regleringsbidrag	313	362	213	220	182	145
LSS-utjä mning	176	174	206	209	211	213
Strukturbidrag	0	0	0	0	0	0
Införandebidrag	0	0	0	0	0	0
Slutavräkning	0	99	0	0	0	0
Fastighetsavgift	253	259	269	269	269	269
Summa	8 270	8 464	8 712	9 043	9 386	9 746

Tabell 1: Budget respektive prognos över skatteunderlag, skatteintäkter och statsbidrag 2022–2026

Kommunfullmäktige fastställde i juni 2021 skattesatsen för år 2022 till 22,80 kr. En förändring av skattesatsen med en skattekrona motsvarar cirka 330 miljoner kronor i skatter och bidrag år 2023.

Kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag beräknas öka med 442 miljoner kronor mellan av kommunfullmäktige beslutad budget 2022 och förslag budget 2023. Förändringen sker redan under 2022, + 194 mnkr, jämfört med av kommunfullmäktige beslutad budget för 2022, som en konsekvens av att regeringens bedömning i vårpropositionen av skatteunderlagets utveckling är betydligt högre för åren 2021-2024.

ARBETSMARKNAD

Enligt arbetsförmedlingen prognos för 2021-2022 är det fortfarande ett allvarligt läge på svensk arbetsmarknad och återhämtningen på riksplanet bedöms ta tid. Arbetslösheten för riket ligger under oktober 2021 på ungefär samma nivå som månaderna innan pandemin.

Enligt arbetsförmedlingens prognos kommer återhämtningen för den svenska arbetsmarknaden ta tid och effekterna av pandemin kvarstå under lång tid framöver. Enligt arbetsförmedlingen har de som var arbetslösa redan före krisen fått en svårare situation och risken är stor för att antalet långtidsarbetslösa på riksplanet fortsätter att öka även framgent. Pandemin har även bidragit till att strukturomvandlingen på arbetsmarknaden nu går snabbare. Digitalisering och automatisering blir viktigare vilket ställer nya och högre krav på arbetskraftens kompetenser.

DEN REGIONALA ARBETSMARKNADEN

För norra Sverige och då främst för Västerbotten och Norrbotten har Arbetsförmedlingen en väsentligt mer positiv prognos än för riket som helhet. Under pandemin har arbetslösheten stigit något i både Norrbottens och Västerbottens län men Västerbotten har fortsatt lägst arbetslöshet i riket med 5,0 procent i oktober 2021 att jämföra med rikets 7,3 procent. Även Norrbotten med sina 5,4 procent ligger

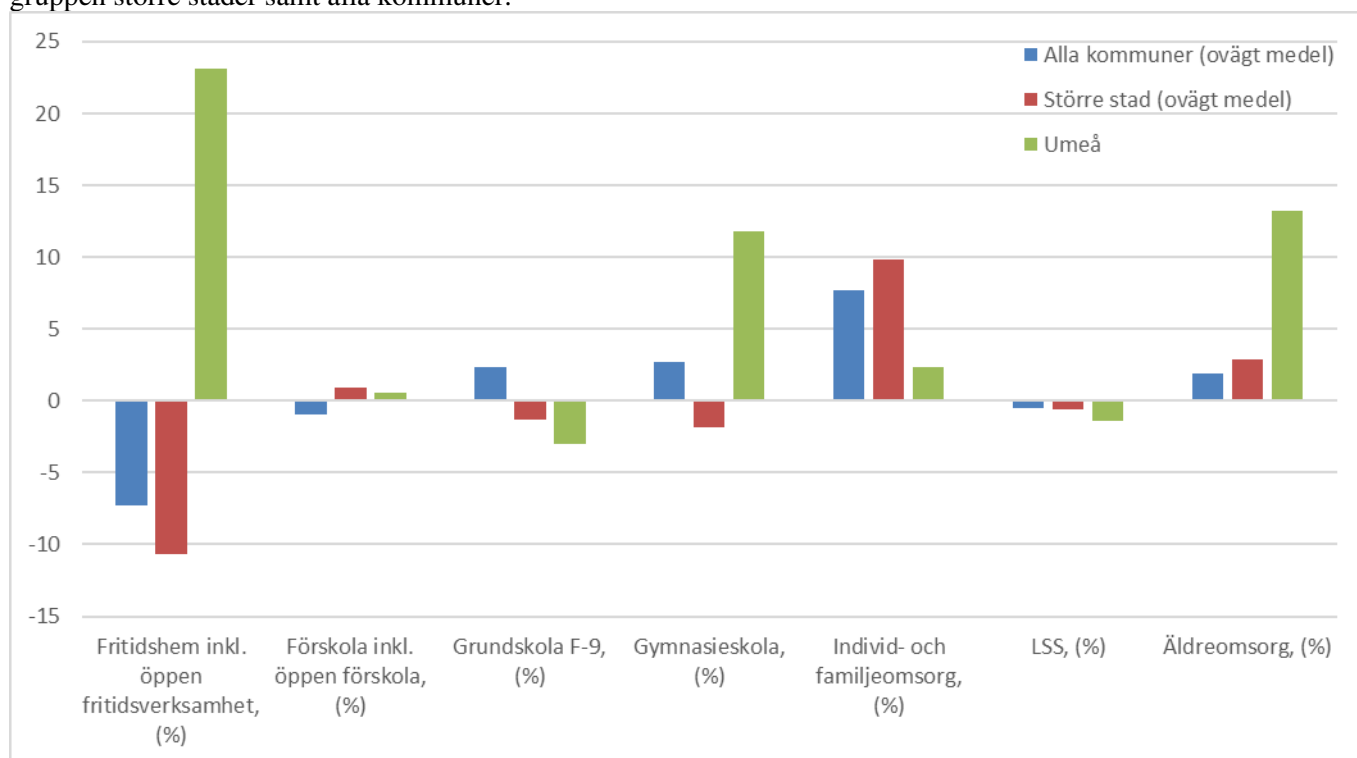
väsentligt lägre än riket som helhet. Arbetsförmedlingen bedömer att denna trend fortsätter och anledningen är främst att befolkningen i arbetsför ålder minskar samtidigt som efterfrågan på arbetskraft från företag och offentliga aktörer är fortsatt stark. De omfattande investeringar som aviserats både i Norr- och Västerbotten ökar behovet av arbetskraft inom i stort sett alla sektorer, något som innebär att inflyttningen till de två länen från övriga riket måste öka rejält för att täcka arbetsmarknadens behov.

KOMPETENSBEHOV I UMEÅ KOMMUN

Umeå kommuns HR-avdelning har reviderat den långsiktiga kompetensförsörjningsprognosen för perioden 2021 – 2031. Bedömningen är att antalet tillsvidareanställda i Umeå kommun kommer att öka från 9 672 till 12 929. Beräknade pensionsavgångar och personalrörlighet innebär att 3 437 tillsvidareanställda är kvar och att kommunen därmed har ett rekryteringsbehov på 9 492 tillsvidareanställda under den närmaste 10-årsperioden.

NETTOKOSTNADSAVVIKELSER

Umeå har historiskt haft hög nettokostnadsavvikelse inom flera verksamheter. Positiva värden indikerar högre kostnadsläge än statistiskt förväntat och negativa värden ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat. Nedanstående tabell visar nettokostnadsavvikelsen i lagstadgad verksamhet i jämförelse med gruppen större städer samt alla kommuner.

I samband med beslut om budget 2021 gav Kommunfullmäktige samtliga nämnder i uppdrag att sänka sina nettokostnadsavvikelser jämfört med gruppen större städer (uppdrag 21).

NY BEDÖMNING AV SKATTEUNDERLAGETS TILLVÄXT OCH NYTT PENSIONSAVTAL

På grund av invasionen av Ukraina har det uppstått stor osäkerhet i bedömning av konjunktur och därmed i skatteunderlagets utveckling samt i inflationshänseende.

Den 28 april lämnade regeringen en reviderad prognos på skatteunderlagets utveckling, inklusive generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Denna prognos är betydligt mer positiv än den prognos som ingick i SKR:s ekonomirapport i oktober 2021, och således än den prognos som ingått i version 1 och 2 av förslag på planeringsdirektiv. Den huvudsakliga förklaringen är att utfallet för 2021 visade sig bli betydligt bättre än tidigare prognosticerat, vilket får en positiv påverkan även efterföljande år. Den nya prognosen på skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning är högre än den prognos

som ligger i förslag på planeringsdirektiv version 1 och 2. Samtidigt kan prognosticerad inflationsökning innebära ökade kostnader inom en rad områden som är väsentliga för Umeå kommun.

Inflationsökningen ger stor påverkan på kommunens pensionskostnader. Till det kommer ett nytt pensionsavtal från 1 jan 2023 med högre avsättningar. Pensionskostnadsprognosen från KPA visar på att kommunen därför behöver avsätta ytterligare medel 2023 för pensionskostnader i relation till vad som varit känt när förslag 1 och 2 av planeringsdirektivet upparbetades.

VIKTEN AV ETT POSITIVT FÖRETAGSKLIMAT

Varje dag fattas nya beslut om var företag ska etablera sig och människor väljer att flytta. Inför varje sådant beslut måste Umeå framstå som det mest attraktiva alternativet. Att Umeå fortsätter att hamna på mediokra placeringar, år 2021 plats 179 i Svenskt Näringslivs kommunranking, är något som signalerar behovet av förändring. I undersökningen som Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) gör – Öppna jämförelser Företagsklimat 2021 - hamnar Umeå på plats 131 av 189 kommuner.

Alliansens ambition är att Umeå ska rankas bland de tio bästa kommunerna i landet när det gäller företagsklimat. När lokala företagare får frågan om vad som borde förbättras är de främsta svaren: Snabbare handläggning (47%), bättre förståelse för företagande hos kommunens beslutsfattare (41%), fler bostäder (41%), anpassa utbildningen efter företagets kompetensbehov (38%) och bättre dialog mellan kommunen och företagen (34%).

För att nå kommunens tillväxtmål krävs cirka 35 000 nya arbetstillfällen, främst inom tjänstesektorn. Umeå har som kunskapsnav utomordentliga möjligheter att bidra till en för Sverige och regionen nödvändig utveckling. För att uppnå kommunens tillväxtmål är det helt nödvändigt att näringslivet expanderar snabbare än tidigare, vilket gör Umeå till en, även i framtiden, konkurrenskraftig kommun med hög sysselsättningstillväxt och kraftig tillväxt av nya företag. Flera av de nya företagen är spjutspetsföretag med unika produkter i nya och snabbt växande branscher. De etablerade tillverkningsindustrierna hävdar sig väl.

Det är även av central vikt att få fler personer att starta företag, att befintliga företag växer och att fler företag väljer Umeå som lokaliseringsort. En ytterst viktig del i den fortsatta utvecklingen är att bli bättre på att attrahera riskkapital till vår kommun och region. Politiker kan inte kommendera fram arbetstillfällen i den privata sektorn. Kommunen kan däremot förbättra villkoren för företagarna och bli bättre på att skapa förutsättningar för att fler ska kunna våga ta steget att starta eget. Förkorta handläggningstider, inför utmaningsrätt, förbättra dialogen, avveckla osund konkurrens, genomföra fler upphandlingar och sänka kommunalskatten.

En arbetsgivare som vill etablera sig i Umeå och anställa människor ska välkomnas med öppna armar. Det är viktigt att väntetiden för att få mark anvisad därför hålls så kort som möjligt. Idag saknar Umeå kommun fortfarande mark att erbjuda för mer ytkrävande etableringar, då trycket på detta är hårt. Detta ska åtgärdas snarast.

Ett enkelt och effektivt sätt att göra det mer attraktivt att starta upp och driva företag i kommunen är att införa Rättviksmodellen. Med en väg in, mindre byråkrati och enklare regler är det ett sätt att slipa ner trösklarna. Det handlar bland annat om att ta bort förskottsbetalning för tillsyn, och istället införa rådgivande samtal och faktura i efterskott.

EN ATTRAKTIV OCH MODERN ARBETSGIVARE

En viktig del i kommunens attraktivitet är att vara en modern och god arbetsgivare. Umeå kommun står inför stora rekryteringsbehov. Kompetensförsörjningen är en stor utmaning. Umeå har förvisso bättre förutsättningar än många andra kommuner: vi har en bred arbetsmarknad, ett stort utbud av utbildningar, en positiv befolkningsutveckling och goda pendlingsmöjligheter.

Sveriges Kommuner och Regioner har pekat ut nio strategier för att klara kompetensförsörjningen, och här finns naturligtvis mycket att göra: Använd kompetens rätt, bredda rekryteringen, låt fler jobba mer, förläng arbetslivet, visa på karriärmöjligheter, skapa engagemang, nyttja tekniken, marknadsför jobben, underlätta lönekarriär.

För Umeå kommun så minskade sjukfrånvaron under år 2021 från 8,0 till 7,1 procent. Vi ser fortsatt att sjukskrivningarna drabbar kvinnor hårdast. Män har minskat till 4,7 procent och kvinnor minskat till 8,2 procent. Utöver det personliga lidandet, så är sjukfrånvaron också förknippad med betydande kostnader för Umeå kommun.

Faktorer som enligt forskningen påverkar hälsan negativt är små möjligheter att påverka arbetsituationen kombinerat med höga krav och bristande stöd i arbetet. Likaså obalans mellan ansträngning och belöning samt rollkonflikter. Ledarskapets betydelse och ansvar, på olika nivåer i kommunen, kan därför inte tillräckligt understrykas och måste särskilt uppmärksammas under kommande år. En strävan måste vara att få mer självbestämmande för personalen ute i verksamheten, så att de bättre kan styra över sin arbetsituation. God kontroll och rättvisa ger enligt forskningen minskad risk för sjukskrivning på grund av psykisk ohälsa. Bildandet av intraprenader för att öka frihetsgraden för de anställda är något som ska uppmuntras. Kommunen är Umeås största arbetsgivare och krafttag måste tas för att förbättra arbetsmiljön och minska sjukfrånvaron. Tydlig ledning i en rimligt stor organisation kommer att minska sjukfrånvaron.

Pandemin har fått till följd att distansarbetet har fått sig ett uppsving. Sannolikt kommer många anställda i större utsträckning än tidigare vilja fortsätta jobba på distans, i den mån det är förenligt med jobbets karaktär, arbetsgivarens önskemål och personalens egna förutsättningar. Umeå kommun bör ha en positiv grundinställning till detta. En modern arbetsgivare måste ha en flexibel och positiv inställning till detta.

Jämställdhet och lika möjligheter är viktigt för att alla ska ha samma möjligheter till fria livsval. Alla ska behandlas lika oavsett kön, ålder, sexuell läggning, etnicitet, religiös uppfattning eller funktionsnedsättning. Lika lön för lika arbete ska vara självklart. Det är viktigt att erbjuda barnomsorg på obekväma arbetstider inte minst för att det är många kvinnor som arbetar inom sektorer med oregelbundna arbetstider.

Det är viktigt att arbetsmarknaden i Umeå öppnas upp för fler arbetsgivare, särskilt inom den offentliga sektorn. De som jobbar inom traditionella kvinnoyrken har idag för få arbetsgivare att välja mellan – vanligtvis en eller möjligen två. Har finns det en stor potential för utveckling under den kommande perioden. De norra delarna av vårt land har länge haft problem med att lyckas attrahera kvinnor i samma utsträckning som städerna i södra Sverige. Det är ingen nyhet att arbetsmarknaden för kvinnor i norra Sverige därtill är kraftigt orienterad mot offentlig sektor. Här behövs en förnyelse av arbetslivet med fler val av olika arbetsgivare för att göra Umeå och vår region mer intressant.

SÄNK KOMMUNALSKATTEN

Umeå kommun har en hög kommunalskatt. Skatten i Umeå är omkring två kronor högre än flertalet jämförbara kommuner. Det innebär att en genomsnittlig familj där två vuxna arbetar betalar ca 12 650 kr mer per år i skatt än dem som bor i jämförbara kommuner. Umeåborna borde kunna kräva betydligt mer av service och välfärd med tanke på hur mycket mer pengar de betalar in jämfört med människor som bor i andra kommuner runt om i landet.

Av landets 20 största kommuner har Umeå kommun högst kommunalskatt. Av dessa 20 kommuner är 12 socialdemokratiskt styrda. Vi har en betydligt högre kommunalskatt i Umeå utan att kunna påvisa någon generellt högre kvalitet i verksamheterna.

Kommunalskatten påverkar alla med en inkomst och är den största enskilda utgiften för svenska familjer. Det finns partier som hävdar att det inte går att sänka skatten av ekonomiska skäl. ”Det går inte att hitta pengarna.” Så är det naturligtvis inte. Det handlar om att prioritera. Kommunalskatten slår hårdast mot dem med låga inkomster, eftersom dessa har små marginaler. I dessa tider med stigande kostnader för boende, drivmedel, livsmedel, energi och annat så är vikten bara ännu större av sänkt skatt för kommuninvånarna.

I vårt förslag för år 2023 sänker vi skatten i Umeå kommun med 10 öre och ambitionen är att återkomma med skattesänkingsförslag även kommande år. Medelskattesatsen för landets alla kommuner är 20,67 år 2022. Även efter vår skattesänkning med 10 öre, skulle Umeå kommun alltså ligga 2 kr och 3 öre högre än rikssnittet för landets alla kommuner. Det finansieras bl.a. via ramsänkningar – jmf S/MP - för kommunstyrelsen, kulturnämnden samt tekniska nämnden.

I tabellen nedan ser vi hur skattesatserna ser ut för landets 20 största kommuner. Umeå ligger tyvärr i topp.

Kommunala skattesatser liksom regionskatt bland landets 20 största kommuner rangordnade högst till lägst (källa: SCB 2022)

Kommun	Skattesats kommun %	Region	Skattesats region %	Total skattesats %
Umeå	22,80	Västerbotten	11,35	34,15
Sundsvall	22,59	Västernorrland	11,29	33,88
Gävle	22,26	Gävleborg	11,51	33,77
Eskilstuna	22,02	Sörmland	10,83	32,85
Norrköping	21,75	Östergötland	11,55	33,30
Jönköping	21,64	Jönköpings län	11,76	33,40
Örebro	21,35	Örebro län	11,55	32,90
Borås	21,31	Västra Götalandsregionen	11,48	32,79
Lund	21,24	Skåne	11,18	32,42
Malmö	21,24	Skåne	11,18	32,42
Uppsala	21,14	Uppsala	11,71	32,85
Göteborg	21,12	Västra Götalandsregionen	11,48	32,60
Halmstad	20,98	Halland	11,40	32,38
Västerås	20,36	Västmanland	10,88	31,24
Helsingborg	20,21	Skåne	11,18	31,39
Linköping	20,20	Östergötland	11,55	31,75
Södertälje	20,15	Stockholm	12,08	32,23
Huddinge	19,47	Stockholm	12,08	31,55
Nacka	17,98	Stockholm	12,08	30,06
Stockholm	17,74	Stockholm	12,08	29,82
Genomsnitt:	20,88		11,51	32,39

BOSTADSBYGGANDE - ATTRAKTIVA LIVSMILJÖER I HELA KOMMUNEN

I Umeå råder bostadsbrist sedan ett antal år tillbaka. Ett tydligt uttalat mål för kommunen är att bostadsbyggandet ska öka till 2000 nya bostäder per år. Detta för att ”bygga bort” det underskott som har skapats genom att det under en lång rad av år bara har byggts hälften så många bostäder som behovet har varit. Under 2021 byggdes endast 611 bostäder. Av dessa var 11 procent småhus. 2020 blev bara 412 bostäder färdigställda. Sammanfattningsvis långt under målet.

Här måste de privata aktörerna och det kommunala bostadsbolaget AB Bostaden hjälpas åt. Kommunen har sedan tidigare börjat inrikta processen på kortare tid för markreservation. Flexiblare och mer generella detaljplaner med optimal volym och användning är också en viktig förutsättning. Fler områden måste öppnas upp för nybyggnation, samtidigt som takten på kompletteringsbyggande ökar.

Planeringen av staden präglas idag av förtätning, och den så kallade femkilometersstaden hamnar ofta i fokus i kommunens planering. Vi vill ha en stadsplanering som värdesätter utveckling även i de yttre stadsdelarna som gränsar till landsbygden. För att inte tala om Umeås attraktiva landsbygd. Enligt kunskapsrapporten *Umeås landsbygd*, så består 93 procent av kommunens yta av landsbygd. Ca 16 procent av kommunens invånare bor därmed på landsbygden. Närhet till naturen och möjligheten till stora boendeytor är några viktiga kvaliteter. Statistiken visar också att det under senare år har flyttat fler människor från Umeås tätorter till Umeås landsbygd än tvärtom. Så det gäller att möjliggöra byggnationer av bostäder även utanför de centrala stadsdelarna. Likväl som vi siktar på att göra Umeå till det självklara storstadsalternativet i norra Sverige, ska vi också se till att erbjuda de bästa levnads- och utvecklingsbetingelserna för boende på landsbygden inom våra kommungränser.

Från Alliansen vill vi möjliggöra ökad nyproduktion och upprustning av befintligt bestånd genom att fortsätta avyttra delar av AB Bostadens fastighetsbestånd. AB Bostaden står inför stora utmaningar – ökad takt av nyproduktion men framförallt gällande ett stort upprustningsbehov av miljonprogrammet, vilket kräver betydande kapitaltillskott. Dagens renoveringstakt måste öka. Affärsmässigheten måste komma i första hand. Ökad upplåning är inget alternativ eftersom kommunen i princip nått utlåningstaket. En betydande försäljning av Bostadens bestånd är därför en nödvändighet för att skapa utrymme för renoveringar och nybyggnationer. Det minskar dessutom Bostadens dominerande roll på marknaden och släpper in fler förvaltande aktörer som kan dra sitt strå till stacken avseende nyproduktion av hyreslägenheter.

SKOLAN

Vi måste ytterligare utveckla skolan. Det gäller såväl kunskapsresultaten som arbetsmiljön. Vi tillför liksom de styrande partierna mer resurser till för- och grundskolan och ökar ramen med 10 miljoner kr mer än S/MP.

Det viktiga är inte vem som är huvudman för en skola – det viktiga är hög kvalitet. Att få välja skola och förskola skapar trygghet. 3 av 4 föräldrar och elever anser det vara positivt att kunna välja skola. Det ska finnas lättillgänglig och relevant information om alla skolor och om vilka fristående och kommunala utbildningar som erbjuds i kommunen, så att det blir lättare för föräldrar och elever att välja skola. Val av skola ska bli obligatoriskt.

De borgerliga partierna vill uppmuntra kommunala skolor att bli intraprenader och därigenom en form av ”kommunala friskolor”. Med det operativa ansvaret på varje skolenhet skapas en tydlighet i ledarskap och organisation. Med en tydlig skolledning, med ett tydligt mandat för rektor, så förbättras förutsättningarna för såväl god arbetsmiljö som goda studieresultat. Alla skolor i Umeå befrias från onödig politisk detaljstyrning och ska ha rätt att själva ansvara för sin ekonomi, sin personal och sina studieresultat. Detta är en av de viktigaste strukturreformerna inom Umeås kommunala verksamhet de kommande åren. Det skapar också goda möjligheter, inte minst för byaskolor och mindre skolor på landsbygden runt om i kommunen att kunna utvecklas och få styra över sin egen framtid. Så länge det finns elevunderlag, personal och ekonomi att bedriva verksamheten behöver ingen vara orolig för att skolan ska försvinna utan ges tvärtom möjlighet att kunna utvecklas.

Ordning och reda i klassrummet är en viktig förutsättning för goda skolresultat och en förutsättning för trygga och jämställda klassrum. I genomsnitt har flickor 12 procent högre genomsnittspoäng än pojkarna (åk 9) och 15,7 procent av pojkarna (motsvarande 13,7 procent för flickor), gick ut grundskolan utan behörighet till nationella program på gymnasiet år 2020. Det visar en granskning som Lärarförbundets tidning Läraren har gjort av betyg från Skolverket. Att pojkar i högre grad misslyckas i skolan drabbar pojkarna själva men är även ett jämställdhets- och demokratiproblem.

2019 införde för- och grundskolenämnden ett krav på att dagbarnvårdare måste arbeta hemifrån men samarbeta i arbetslag med minst fyra dagbarnvårdare. Sedan dess har många dagbarnvårdare i Umeå lagt ner sina verksamheter, vilket har försämrat möjligheten för föräldrar att välja familjedaghem till sitt barn. Vi vill därför att för- och grundskolenämnden genomför en kommunövergripande satsning i syfte att öka tillgången på dagbarnvårdare.

Vi måste investera i skolan och satsa på lärarna. Inget är viktigare för att höja kunskapsresultaten än att ge lärarna kraft och tid att få vara just lärare. Våra elever behöver mer tid med sina lärare. Internationella undersökningar visar att svenska lärare använder mindre andel av sin tid till undervisning jämfört med andra länder. Skolverket pekar på att svenska lärare lägger över två timmar per dag på administration och uppgifter relaterade till ordning och omsorg. Det handlar exempelvis om att iordningställa lokaler, behandla ledighetsansökningar, agera rastvakt och övervaka omklädningsrum. Detta är tid som skulle kunna användas till lärande och till att ge stöd åt dem som behöver det mest.

För att ge lärare mer tid för att exempelvis förbereda lektioner samt fokusera på undervisningen vill vi införa lärarassistenter i skolan. Vi omfördelar pengar inom för- och grundskolenämndens ram, samt ökar ramen något för detta ändamål. Lärarassistenternas uppdrag ska vara att assistera och avlasta lärarna med uppgifter av administrativ karaktär. Förutom ovan nämnda exempel kan det även handla om att lägga ut information på skolans hemsida, skriva veckobrev, plocka fram nödvändigt material och kontrollera närvaro. Satsningen riktas i första hand till de tidigare årskurserna på de skolor som har störst utmaningar så att den extra undervisningen och stödet kan komma så tidigt som möjligt.

Gymnasieskolorna i Umeå ska ge alla elever goda kunskaper och färdigheter för att på så sätt förbereda varje elev inför högre studier eller yrkeslivet. Kunskapsförmedlingen ska alltid stå främsta rummet. Skolornas kontakt med näringslivet för att förbereda eleverna för livet efter examen ska underlättas och uppmuntras.

Skolan har flera viktiga frågor att ta tag i. Den psykiska ohälsan är ett allvarligt problem som tyvärr växer. Tjejs och killars psykiska ohälsa ska tas på allvar och eleverna ska veta hur de får kontakt med elevhälsan. Tjejer mår sämre än killar. Över hälften av alla tjejer mellan 16–29 år besväras av oro, ångslan eller ångest, medan motsvarande siffra för killar är ungefär en tredjedel. Det visar en undersökning från Folkhälsomyndigheten år 2021. Snabb tillgång till Elevhälsan för att ge en initial hjälp är viktigt. För det behövs mer personal inom Elevhälsans alla personalkategorier. Elevhälsans arbetsmiljö måste också förbättras.

Inom skolan finns det områden, som inte specifikt adresseras och där det är oklart i vilken omfattning som exempelvis hedersvåld och antisemitism förekommer. Här krävs det både specifika kartläggningar och utbildningsinsatser. Sexuella trakasserier och annat förtryck måste tas på allvar och skolan måste tydligt markera och ta avstånd från det samt alltid polisanmäla handlingar som bedöms vara brottsliga.

TRYGGHET OCH OMSORG

Umeå ska fortsätta utveckla äldre- och funktionshinderomsorgen så att den kännetecknas av delaktighet, valfrihet och självbestämmande. För oss allianspartier är det en självklarhet att vi ska stärka den enskildes inflytande över den omsorg och vård som varje person är berättigad till.

VALFRIHET

Rätten till självbestämmande är lika viktig oavsett ålder. En mångfald av aktörer är en förutsättning för valfrihet. Rätten att själv få välja var och hur man tar del av vård, skola och omsorg är en viktig del i att kunna utforma sitt eget liv och sin egen tillvaro. Valfärden finns till för medborgarna och medborgarna har rätt att påverka dess utformning. Därför måste valfriheten värnas.

Umeå kommun var tidigt ute med att erbjuda eget val inom hemtjänst och sedan 2010 har vi lagen om valfrihetssystem (LOV) inom hemtjänsten. Att fokusera på kvalitet är en självklarhet och vi vet med säkerhet att brukarnas behov tillgodoses bättre samtidigt som nöjdheten har ökat. Detta gäller både för de privata utförarna och den kommunala hemtjänsten. Det är därför hög tid att införa LOV inom fler verksamheter som inom vård- och omsorgsboende och inom funktionshinderomsorgen. Vi ser inte företagande inom välfärdssektorn som ett hot mot kommunens egna verksamheter, men en möjlighet till utveckling och förbättring. Det finns också stora möjligheter till besparingar när till exempel investeringskostnader för byggande av boenden tas av andra.

Vi ser med stor oro att valfriheten ständigt ifrågasätts och kraven på utförare inom LOV skruvas åt samtidigt som samma krav inte ställs på kommunens egna utförare. Makten att välja och välja bort ska värnas – inte bara när vi är friska eller mitt i livet, utan kanske i synnerhet när vi blir äldre eller sjuka. Det privata näringslivet och det enskilda entreprenörskapet är grunden för svensk välfärd. Ett brett utbud av aktörer inom välfärden leder också till att nya idéer och effektivare arbetssätt utvecklas. I slutändan gynnar detta både civilsamhället och den som använder sig av tjänsten som utförs.

LSS

Umeå kommuns verksamheter ska stödja varje människas strävan att göra sig själv rättvisa och förmåga att växa av egen kraft. Det innebär inte att det saknas behov av stöd. Alla har inte samma förutsättningar. Olika sorts funktionsnedsättningar blir i själva verket ett funktionshinder för den enskilde först om samhället inte lyckas möta de olika svårigheter människorna kan ha. Ökad tillgänglighet i kommunen är en av de viktigaste frågorna. Kommunen ska i all sin verksamhet skapa förutsättningar för funktionsnedsatta att ta del av utbudet på samma sätt som alla andra. Alla insatser som ges till personer med funktionsnedsättning skall alltid utformas utifrån den enskilde individens behov. Vi anser att möjligheterna till adekvat jobb eller annan sysselsättning behöver förbättras i kommunen för funktionsnedsatta.

Den som har omfattande funktionsnedsättningar ska kunna leva ett liv som alla andra. Det handlar om frihet, jämlikhet och livskvalitet. Många personer med omfattande funktionsnedsättningar tillbringar en stor del av sin dag i det egna hemmet. Därför är bostaden många gånger mer betydelsefull för personer med funktionsnedsättning än för den som inte har en funktionsnedsättning. Ett positivt socialt samspel med andra är nödvändigt för ett gott liv. Boenden bör inte heller vara större än att den enskilde kan få en social roll i gruppen, knyta vänskapsband och kunna förstå och förutsäga de andras reaktioner. I Umeå finns för få boenden med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna jämfört med behovet. Umeå växer och behovet av boenden för personer med funktionsnedsättningar växer också i takt med stadens utveckling. En annan målgrupp är elever som går på Riksgymnasiet för rörelsehindrade. Många av dem har etablerat sig i Umeå och vill stanna kvar här efter examen. Det tar idag orimligt lång tid från beslut om boende tills dess att kommunens beslut verkställs och personen kan flytta in. Kommunen har därför vid flera tillfällen fått viten utfärdade av domstol för att behovet av boende inom rimlig tid inte tillgodosetts. Viten för ej verkställda beslut om boenden är inte acceptabelt när beslut kan verkställas med hjälp av externa aktörer på bostadsmarknaden.

PERSONAL

Kommunen har under lång tid stått inför stora rekryteringsbehov inom vård och omsorg och behöver göra betydligt mer för att locka människor till vårddyrket. Vi betonar vikten av att det finns en mångfald av aktörer på marknaden eftersom det bidrar till att göra vårddyrket mer attraktivt när det finns fler arbetsgivare att välja mellan. För att säkerställa att personalens tid används på rätt sätt vill vi se fler vårdnära serviceteam som kan avlasta ordinarie personal uppgifter med exempelvis städning och tvätt.

Enligt Socialstyrelsen är så många som 30 procent av alla äldre personer inom omsorgen undernärda; den vanligaste orsaken till detta är ät-sväljsvårigheter, (dysfagi) men av alla i vårdboenden har en så stor andel som 55 procent sväljsvårigheter. Det ska vara en självklarhet att ingen människa på något av våra boenden ska vara rädd för att svälja mat och därmed riskera både lidande och undernäring. Lika självklart är det att personalen känner sig trygga med att de har rätt kunskap och den kunskapen ska förstås finnas hos all omsorgspersonal i kommunen och inte bara hos de som hjälper äldre. Logopederna har den kunskap som äldreomsorgen behöver och vi önskar att kommunen tillsammans med Regionen gemensamt arbetar vidare i denna viktiga vårdfråga.

Beslutet om ett förändrat heltidsmått för nattpersonal har inneburit stora konsekvenser för medarbetare i äldreomsorgen. Det som i huvudsak är ett positivt beslut om arbetstidsförkortning kallas idag för ohälsoschema och missnöjet med arbetsmiljön har vuxit. Vårdpersonal väljer att lämna kommunen och gå vidare till annan arbetsgivare vilket betyder att bristen på utbildad personal fortsätter att växa. Bristen är akut och kräver en förändring. Här behöver vi lyssna till personalen och göra de förbättringar som efterfrågas. På så sätt ökar vi chanserna för rekrytering och blir en attraktiv arbetsgivare.

Det är i grunden ett centralt avtal, men vi menar att nämnden borde redan i budgetprocessen för 2022 ha informerats om vilka nettokostnader dess införande skulle medföra. Det är inte rimligt att förvänta sig att ett genomförande kan vara helt kostnadsneutralt. Äldrenämnden och Umeå kommun borde ha lärt sig mer efter beslutet om heltidsinförande vilket också var ofinansierat. Det gick att genomföra även

om kostnaderna blev höga, men erfarenheten blev att det borde ha genomfört etappvis och det kan vi också göra i detta fall. Kostnaden i detta fall är inte alls i närheten i samma nivåer.

Språkkunskaperna inom äldreomsorgen är bristfälliga och det leder till risker för äldre och funktionshindrade. Fler åtgärder måste vidtas för att öka kompetensen hos personalen där språket är en stor del. Redan vid rekrytering av personal så har kommunen ett ansvar att försäkra sig om att den blivande anställde har nödvändiga språkkunskaper. Rekryteringsbehoven är mycket stora, men det är definitivt ingen lösning att sänka kraven på att kunna det svenska språket när det utgör en så viktig del av god omvårdnad och patientsäkerhet. Vi föreslår därför att kommunen inför språkstest vid anställning av personal inom hemtjänst, äldreomsorg och funktionshinderomsorg.

Det är bra att det har tillkommit fler seniorboenden och trygghetsboenden vilket möjliggör att människor kan leva mer självständigt längre tid. Olika boendeformer kompletterar den äldreomsorg som finns idag. Andra driftsformer är något som också kompletterar och vi vill uppmuntra enheter inom den kommunala äldreomsorgen att ombildas till intraprenader. Intraprenader ger personalen större inflytande över verksamheten ofta med lägre sjukfrånvaro och större nöjdhet bland personalen som följd.

Vi har länge lyft frågan om att ett demensboende för yngre ska tillskapas och är positiva till att en utredning är tillsatt och att arbetet med frågan fortsätter. Även kommunens kranskommuner bör tillfrågas eftersom ett anpassat demensboende för yngre personer kan vara ett alternativ där kommunerna ges möjlighet att köpa boendeplatser. Det är fel att inte tillgodose de behov som finns hos de som drabbats av demens i tidig ålder bara för att de ”inte är tillräckligt många”.

Umeå kommuns verksamheter ska stödja varje människas strävan att göra sig själv rättvisa och förmåga att växa av egen kraft. Det innebär inte att det saknas behov av stöd. Alla har inte samma förutsättningar. Olika sorts funktionsnedsättningar blir i själva verket ett handikapp för den enskilde först om samhället inte lyckas möta de olika svårigheter människorna kan ha. Ökad tillgänglighet är en av de viktigaste frågorna. Kommunen ska i all sin verksamhet skapa förutsättningar för funktionsnedsatta att ta del av utbudet på samma sätt som alla andra

UMEÅ – SVERIGES BÄSTA IDROTTSSTAD!

Umeå utsågs till ”Sveriges bästa idrottsstad” år 2021. Priset delas ut sedan 2011 av SVT Sport i samband med SM-veckan. Umeå kom på första plats 2020 och 2018 samt på andra plats 2019. Det är ett kvitto på att Umeås satsningar på idrott – både på bredd och spets – är rätt väg att gå. Detta är också långsiktiga satsningar som vi har varit och är överens om politiskt över blockgränsen.

Idrott och stimulans för folkhälsan utgör viktiga inslag i en modern och växande kommun. Strategiska investeringar ska fortsätta göras inom detta område, i synnerhet i samarbete med det privata näringslivet. Fysiska aktiviteter som till exempel idrott är viktiga, inte minst för barn och unga. Därför måste vi fortsatt satsa på spontanidrottsytor runtom i hela kommunen.

Viktigt här är att prioritera att vårda och underhålla de anläggningar som vi har. Idag har vi anläggningar som förstörs på grund av bristande underhåll, exempelvis konstgräsplaner. Under flera år har reinvesteringen i kommunens konstgräsplaner varit eftersatt, vilket har lett till att flera konstgräsplaner har överskridit sin livslängd och därmed blir ospelbara. Det krävs en högre utbyttestakt av de befintliga konstgräsplanerna så att de kan användas för idrottsverksamhet. Att inte ta hand om de anläggningar som finns är misshushållning med Umeåbornas pengar.

Umeå har ett rikt föreningsliv vilket bidrar till en demokratisk utveckling och samhörighet. Umeå har en ung befolkning och det är därför särskilt angeläget att fortsättningsvis skapa möjligheter för ett utvecklande idrotts- och fritidsutbud i kommunen. Det innebär också bättre möjligheter att jobba med ett förebyggande arbete där föreningslivet fyller en viktig funktion.

Vi ska också aktivt verka för att fler nationella tävlingar kan genomföras i Umeå. SM-arrangemang inom olika områden är av hög prioritet, och bidrar till att marknadsföra Umeå på ett positivt sätt. Sommaren 2023 kommer Umeå att arrangera SM-veckan, vilket betyder att ett flertal olika idrottsevenemang kommer att arrangeras under denna vecka.

Svenska rallyt är Sveriges största årligen återkommande sportevenemang, tillika landets största rallytävling. Från och med 2022 blev Umeå ny huvudort för VM-tävlingen, vilket var mycket glädjande. Rallyt är ett världsevenemang med miljoner tittare världen över. Ett annat intressant område är skidsporterna, där Umeå borde ges goda förutsättningar att arrangera längdskidtävlingar på både nationell- och internationell nivå. Skidsporten spelar också en viktig roll för den breda allmänheten i Umeå.

Tidigare skötte företaget Medley driften av Umeå simhall, men när Navet byggdes beslutade fritidsnämnden att driften skulle skötas i kommunal regi. Vi föreslår en konkurrensutsättning av den samlade kommunala badverksamheten inom fritidsnämnden, däribland Navet och Umelagun. Genom att konkurrensutsätta driften av badverksamheten kan såväl valfriheten för kommunens medborgare som effektiviteten förbättras.

KULTUREN

För att Umeå ska fortsätta vara en attraktiv stad är det viktigt att människors olika behov av kulturella värden kan tillfredsställas. Umeå ska synas på kulturkartan både nationellt och internationellt. I Umeå finns kulturinstitutioner av högsta klass. Norrlandsoperan med symfoniorkestern och dansverksamheten är här viktiga inslag liksom våra välkända festivaler.

Vi gläder oss åt att den stora fördel som älven utgör, som nu tagits tillvara som stadens framsida, bl.a. genom tillkomsten av Väven. Vi ser betydelsen av att vårt välrenommerade bibliotek ges utrymme och utvecklas ytterligare. Vårt kulturarv ska vårdas och Västerbottens museum liksom hela Gammliaområdet är en viktig länk mellan vår tids samhälle samt tidigare och kommande generationer. Kulturen i Umeå ska fortsätta blomstra även år 2023 och framåt. Men vi anser att det inte är ekonomiskt försvarbart att Umeå fortsätter vara den kommun som spenderar mest pengar per invånare på kultur i hela landet. Vi tycker det är rätt att satsa på kulturen för att utveckla Umeå som en attraktiv kommun, men anser att budgetramen kan stramas åt något.

Eftersom kommunens kulturbudget redan är stor, och vi satsar på att minska den, anser vi att det inte finns något ekonomiskt utrymme att behålla Kvinnohistoriska museet i kommunal regi. Deras befintliga lokaler bör hyras ut till en extern aktör som kan passa in och som har ett intresse av det perfekta läget i Väven. Detta sparar omkring 12 miljoner kronor för kommande år. Alliansen vill dock inte stänga igen hela museet, utan anser att det som är värt att bevara kan överföras till Västerbottens museum, på samma sätt som vi hanterat Regementsmuseet på I20-området. Vi stryker även fortsatt finansiering till Guitars the museum genom att minska budgetposten Kommunstyrelsen, då Guitars numera ligger under finansieringen av Umeå Folkets Hus.

HÅLLBARHET

Sveriges kommuner är viktiga i det svenska miljöarbetet. Med ansvar för bland annat samhälls- och stadsplanering, energi och VA, upphandling, grundskola, tillsyn och dialog med det lokala näringslivet samt långsiktiga investeringar har varje enskild kommun en nyckelroll i arbetet med hållbar utveckling.

Umeå kommun har länge legat långt framme i miljöarbetet, vilket är positivt. Vi uppmärksammas också nationellt och internationellt för vårt klimatarbete, vilket är positivt. Umeås miljöarbete har uppmärksammats internationellt, där vi tre år har varit nominerade och kommit till final gällande utmärkelsen Europas miljö huvudstad. Senaste gången var 2018. Det visar att Umeå redan ligger mycket långt framme i miljöarbetet. Koldioxidutsläppen per invånare har minskat i Umeå med 25 procent sedan 1990. Umeå har gjort stora strategiska investeringar i bl.a fjärrvärmeutbyggnad tidigare än 1990, vilket inneburit stora koldioxidminskningar.

Umeå ska vara en kommun som sätter värde i en bra miljö med ren luft, friskt vatten och levande grönområden. En bra miljö är en förutsättning för att människor ska ha god hälsa, men den påverkar också upplevelsen av livskvalitet. Därför är det en viktig faktor för en kommuns attraktionskraft och i förlängningen för dess möjlighet att utvecklas och växa. Samma syn på tillväxt och förnyelse ska gälla i hela kommunen, såväl i staden och tätorterna som på landsbygden. Så skapar vi ett hållbart och mindre sårbart samhälle som samtidigt ger medborgarna ökade möjligheter att välja livsmiljö och livsstil.

För att uppnå det krävs en utbyggnad av kollektivtrafik i kombination med ökade möjligheter att gå och cykla. För kollektivtrafiken är ökad turtäthet är ett viktigt inslag för att göra det mer attraktivt att åka buss. Sedan år 2005 har utvecklingen varit fantastisk. Kollektivtrafikresandet har ökat med över 100 procent, även om det senaste året med coronapandemin har inneburit ett dramatiskt hack i kurvan. Vi ser även positivt på att fortsätta satsningen med elbussar. 2019 invigdes exempelvis 25 nya elbussar i stadstrafiken och all stadstrafik med kollektivtrafiken är fossilfri.

Mat som är producerad i Sverige är klimatsmart. Svensk mjölk- och köttproduktion har betydligt lägre klimatpåverkan än andra länders produktion. I Umeå liksom i andra delar av Västerbotten finns det goda förutsättningar att producera ännu mer livsmedel än vad som görs idag. Inte minst under Coronakrisen har det blivit tydligt att den svenska livsmedelsproduktionen behöver öka. Vid kriser måste landet ha bra beredskap och en högre självförsörjningsgrad tryggar livsmedelsförsörjningen och gör Sverige bättre rustat för framtida kriser. Nyckeln till att öka livsmedelsproduktionen i Sverige är en ökad efterfrågan på svenska produkter. Att köpa mer närproducerade livsmedel stärker det lokala näringslivet och bidrar till att hålla landsbygden levande. En rimlig målsättning vore att t.ex. allt kött som serveras i kommunal verksamhet ska långsiktigt vara lokalproducerad. Umeå kommun borde fokusera på att öka inköpen av lokalproducerade livsmedel och arbeta för att minska matsvinnet.

EN TRYGGARE KOMMUN

Vi måste göra allt för att Umeå ska vara en trygg plats. Alla ska kunna gå hem om kvällen eller natten utan att behöva känna oro när de går på dåligt upplysta gång- och cykelvägar. Därför är en väl genomtänkt ljussättning utmed gång- och cykelvägar är en mycket viktig trygghetsskapande faktor. Jämställdhetsfrågor ska prioriteras i det kommunala arbetet. Ingen kvinna eller man ska behöva känna sig rädd för att bli utsatt för våld. Samarbetet med kvinnojourer/kvinnohus och polisen ska utvecklas. Enkla trygghetshöjande insatser bör utökas.

Samtidigt som sommaren innebär sol och badstränder för många barn i Sverige så innebär det motsatsen för andra. För vissa barn kan det i värsta fall handla om en skräckfylld tid där de tas till ett annat land för att giftas bort mot sin vilja eller till och med utsätts för våld. Men det kan också handla om vardagliga saker för barn, så som att gå på klassens disco, umgås med vänner eller annat. Detta är hedersrelaterat våld och förtryck och detta måste vi sätta stopp för i kommunen. Kommunen har genomfört en kartläggning (2021) av hedersförtrycket i Umeå men som har fått svidande kritik för sitt resultat. Det är oroande uppgifter att det uppvisas en ojämn och i vissa fall obefintlig kunskap om hedersförtryck. Därför vill vi stärka kunskapsnivån inom hedersrelaterat våld och förtryck genom att göra nödvändiga granskningar, utbildningsinsatser samt handlingsplaner inom för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt individ- och familjenämndens förvaltningar.

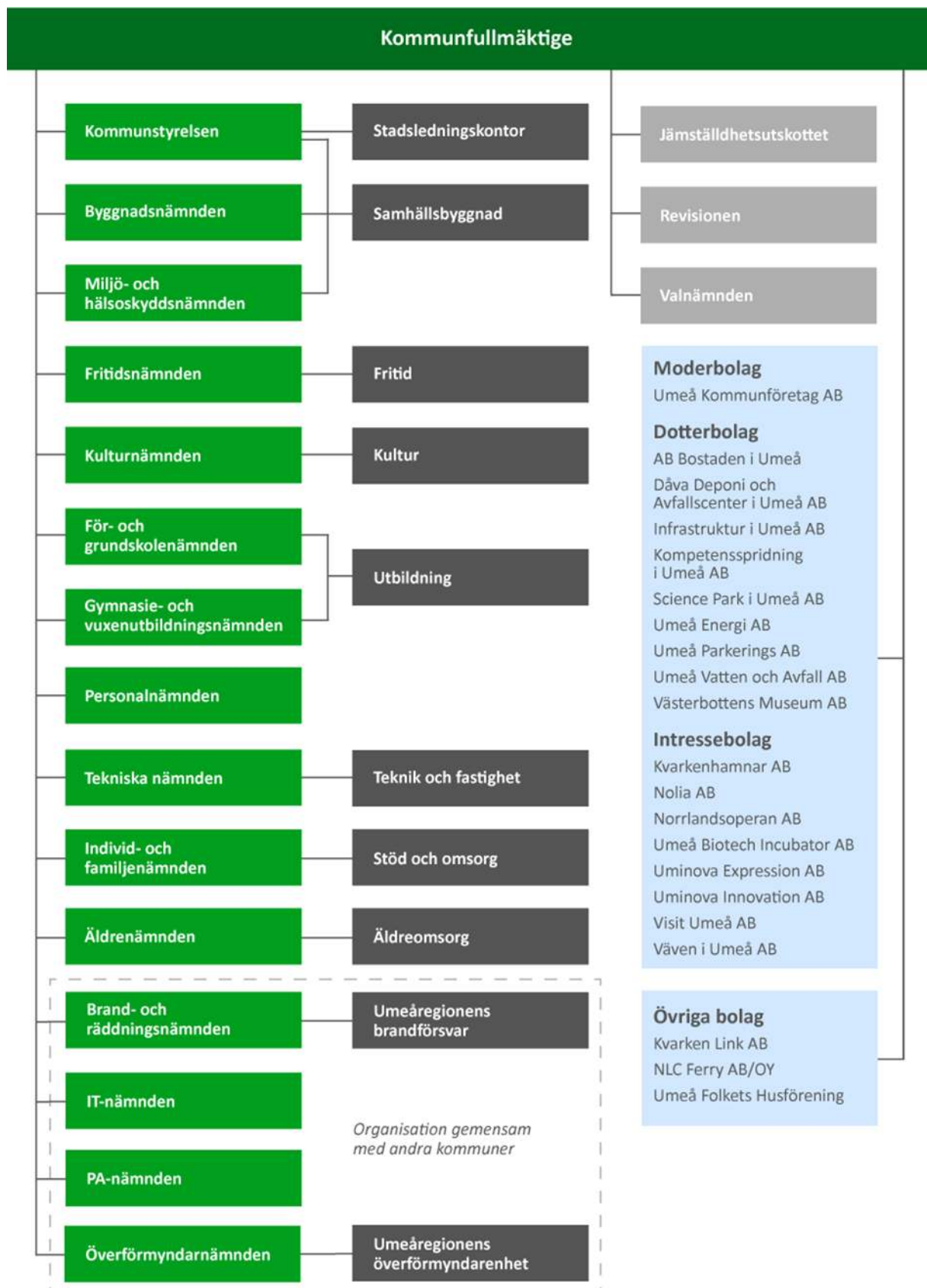
Enligt rapporten Unga20 som offentliggjordes i juni 2021 av Umeå kommun, så uppger 41 procent av tjejerna i åldrarna 13-18 år att de är otrygga när de går hem ensamma på kvällarna. Liknande resultat redovisades när enkäten publicerades för två år sedan. Även då uppgav 41 procent av tjejerna i åldern 13-18 år att de kände sig otrygga när de gick hem ensamma på kvällen. 4 av 10 var rädda för sådant som att bli misshandlade eller våldtagna när de gick hem ensamma.

Mer än var tredje kvinna i Umeå - cirka 40 procent - väljer ibland eller ofta - att avstå från att gå ut ensam av rädsla för att bli rånad, överfallen eller på annat sätt ofredad. Detta enligt folkhälsoenkäten "Jämlika liv", som offentliggjordes i december 2020. Cirka 5 procent av männen uppger samma svar. Siffrorna ligger i nivå med riksgenomsnittet.

Trots goda insatser från både Umeå kommun och Polisen har alltså otryggheten i Umeå fortsatt ligga på en hög nivå. 13% av företagarna i Umeå uppger sig också påverkas i mycket eller ganska hög utsträckning negativt av brottslighet/otrygghet enligt en aktuell undersökning.

Alliansen anser att väl avvägd kamerabevakning på särskilt brottsutsatta platser är befogad. Kamerabevakning ska inte ersätta patrullerande poliser eller andra satsningar, men är ett värdefullt komplement för att öka tryggheten. Umeå ska vara en trygg stad att vistas i – även på kvällar och nätter.

ORGANISATION – UMEÅ KOMMUN

KOMMUNFULLMÄKTIGES MÅL OCH UPPDRAG 2023 - 2026

INRIKTNINGSMÅL FÖR UMEÅS UTVECKLING

1. Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.
2. Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden: öka tryggheten, minska brottsligheten och motverka tendenser till social oro.
3. Umeå kommuns skolor ska placera sig bland de tio bästa kommunerna i landet beträffande kunskapsresultat.
4. Umeå kommun ska placera sig bland de tio bästa kommunerna beträffande vårt företagsklimat, som mäts dels via Svenskt Näringslivs kommunranking, dels via Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) Öppna jämförelser – Företagsklimat.
5. Umeå ska vara klimatneutralt till 2040
6. Umeå kommun ska möjliggöra ett ökat bostadsbyggande till 2000 bostäder/år under de kommande åren.

PERSONALPOLITISKA MÅL

7. Sjukfrånvaron skall vara lägre än genomsnittet för jämförbara kommuner för motsvarande personalkategorier samt minska i relation till föregående år.
8. Umeå kommun ska ha heltid och tillsvidareanställning som norm.

FINANSIELLA MÅL

9. Resultatet i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning ska uppgå till lägst 1 procent.
10. Låneskulden per invånare ska plana ut 2026 för att sedan minska.
11. Självfinansieringsgraden ska öka i förhållande till snittet de senaste fem åren, exklusive exploateringsintäkter.

REGLER FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

God ekonomisk hushållning innebär att både kommunens finansiella och verksamhetsmässiga mål uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer. Det genomförs så här:

- Umeå kommuns verksamhet styrs av kommunfullmäktiges uppdrag, mål och budgetramar för drift och investeringar. Av kommunfullmäktige fastställd budgetram för nämnd innefattar medelstilldelning för samtliga kostnader för nämndens verksamhet.
- Nämnder som redovisar eller befarar ett underskott som överstiger en procent av tilldelad budgetram ska, om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr, snarast redovisa en pris- och tidsatt åtgärdsplan till kommunstyrelsen och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans
- De i planeringsdirektiv, budget och uppdragsplan angivna grunduppdragen och målen ska följas upp under budgetåret och slutligt avrapporteras i bokslut/verksamhetsrapporter.
- Den ekonomiska planeringen ska utgå från försiktighetsprincipen, där säkerhet i antaganden är en viktig grundförutsättning.
- Överskott är en nödvändig förutsättning för att finansiera framtida investeringar.

- Verksamheternas nettokostnader får inte öka snabbare än skatteintäkter, generella statsbidrag, utjämning och finansnetto.
- Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att Umeå kommun har god ekonomisk hushållning och följer kommunallagens krav på budget i balans. Nämnderna har detta ansvar inom sitt område och inom ramen för sin budget och regelverket för in-teckning i fiktivt eget kapital.
- Vid resursbrist ska tvingande nivåer enligt lagstiftning och myndighetskrav prioriteras. Alla större förändringar av verksamheten ska kostnadsberäknas (kalkyleras) och resursavstämmas före genomförande.
- Alla beslut ska innehålla en ekonomisk konsekvensbeskrivning som tydliggör hur beslutet påverkar kommunens ekonomi och hur det ska finansieras.

UPPFÖLJNING, ANALYS OCH UTVÄRDERING

ÅTERRAPPORTERING TILL KOMMUNFULLMÄKTIGE

Återrapportering till kommunfullmäktige från kommunstyrelse, nämnder och bolag sker via årsredovisning över föregående kalenderår. Årsredovisning sammanställs av kommunstyrelsen och överlämnas till kommunfullmäktige och revisorer inför kommunfullmäktiges sammanträde i april. Förutom årsredovisningen ska kommunstyrelsen sammanställa och överlämna ett delårsbokslut över årets åtta första månader, delårsbokslutet inkluderar kommunstyrelse, nämnder och bolag. Delårsbokslutet överlämnas till kommunfullmäktige och revisorer senast 15 oktober.

För att förbättra kommunfullmäktiges insyn och möjlighet att hantera avvikelser sker även återrapportering från nämnder, bolag och kommunstyrelse till kommunfullmäktige via en förenklad rapport för perioden januari–april. Den förenklade rapporten innehåller information relaterad till bolagens ekonomi samt nämndernas ekonomi och personalförhållanden.

ÖVRIG UPPFÖLJNING

De kommunala verksamheterna följs upp och utvärderas kontinuerligt. Uppföljning och utvärdering sker med syfte att följa måluppfyllelse, men även att uppnå kvalitet och utveckling av kommunens strukturella förutsättningar/resurser. Uppföljning och utvärdering ger även signaler om behov av och underlag för att kunna korrigera mål, planering eller resursfördelning.

Uppföljning sker till exempel genom:

- verksamhetsuppföljning genom delårs- och årsbokslut
- resultatutvärderingar
- process- och kvalitetsuppföljning
- medborgar- och brukarundersökningar
- synpunkter och klagomål från medborgare och brukare
- uppföljning av horisontella perspektiv
- uppföljning Intern kontroll
- förslag- och avvikelshantering.

INTERN STYRNING OCH KONTROLL

Kommunfullmäktige har beslutat om riktlinjer för kommunens arbete med intern styrning och kontroll. Den interna kontrollen skall baseras på riskanalyser och innehålla lämpliga åtgärder mot prioriterade risker. För mer information se Riktlinjer för Intern styrning och kontroll.

LAGSTADGADE PLANER

Umeå kommun är enligt lag ålagd att utarbeta vissa kommunala planer. Dessa lagstadgade planer bereds på kommunfullmäktiges uppdrag av aktuell nämnd

ALLIANSENS TILLKOMMANDE UPPDRAG

FLER JOBB OCH BÄTTRE FÖRETAGSKLIMAT

1. Uppdra till byggnadsnämnden, individ- och familjenämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och äldrenämnden att införa efterhandsdebitering på all myndighetsutövning för att säkerställa förutsägbarhet gentemot privatpersoner och enskilda företag.
2. Uppdra till kommunstyrelsen att se över vilka av de tillfälliga stöd som getts till näringslivet under Coronapandemin, som kan göras permanenta.
3. Uppdra till kommunstyrelsen att införa utmaningsrätt inom kommunal verksamhet, vilket innebär att enskilt drivna företag kan utmana kommunal verksamhet för upphandling.
4. Uppdra till kommunstyrelsen att med externt stöd genomlysas all kommunal verksamhet, såväl inom förvaltningarna som de kommunala bolagen, gällande förekomsten av osund konkurrens. Kommunen ska skyndsamt ge förslag för att åtgärda eventuell förekomst av osund konkurrens.
5. Uppdra till kommunstyrelsen att utarbeta riktlinjer för att skapa bättre planberedskap för handels- och företagsetableringar i attraktiva lägen. Företag ska kunna välja mellan flera olika markområden planlagda för handel när de vill etablera sig i Umeå.
6. Uppdra till kommunstyrelsen att utarbeta riktlinjer för de fall där kommunen inte klarar att hålla de garantier och servicenivåer som utlovats - då skall kompensation ges till berörda kommunmedborgare eller aktuellt företag.

BOSTADSBYGGANDE

7. Uppdra till kommunstyrelsen och byggnadsnämnden att öppna upp fler områden för byggnation av bostäder.
8. Uppdra till AB Bostaden att avyttra delar av AB Bostadens fastighetsbestånd, för att möjliggöra ökad nyproduktion och upprustning av befintligt bestånd.

SKOLA

9. Uppdra till för- och grundskolenämnden att införa ett obligatoriskt och aktivt val av skola samt ett skolpengssystem i Umeå som beslutas av kommunfullmäktige.
10. Uppdra till för- och grundskolenämnden att införa en elevhälsogaranti i skolan – garanterad kontakt med elevhälsan inom 24 timmar.
11. Uppdra till för- och grundskolenämnden att stimulera etablering av externa aktörer inom förskoleverksamheten.
12. Uppdra till för- och grundskolenämnden att genomföra en kommunövergripande satsning i syfte att öka tillgången på dagbarnvårdare i kommunens verksamhet.
13. Uppdra till för- och grundskolenämnden att avlasta lärarna från administrativt arbete, genom ett successivt införande av lärarassistenter.
14. Uppdra till för- och grundskolenämnden att uppmuntra kommunala skolor att ombildas till intraprenader.

15. Uppdra till för- och grundskolenämnden att föräldrar ska kunna ansöka om plats i förskola upp till ett år innan den ska tas i anspråk, i stället för dagens 6 månader.

16. Uppdra till för- och grundskolenämnden att utöka personalen inom olika yrkeskategorier i elevhälsan.

17. Uppdra till för- och grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, att utveckla samarbetet mellan skolan och det lokala näringslivet i Umeå genom t.ex. praktikplatser.

18. Uppdra till för- och grundskolenämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, att kartlägga antisemitismen i Umeås skolor och ta fram konkreta åtgärdsförslag.

19. Uppdra till för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt individ- och familjenämnden att stärka kunskapsnivån inom hedersrelaterat våld och förtryck genom att göra nödvändiga granskningar, utbildningsinsatser samt handlingsplaner inom förvaltningarna.

FRITID OCH BESÖKSNÄRING

20. Uppdra till kommunstyrelsen och fritidsnämnden att skapa förutsättningar för dels en privat byggd och driven gästhamn i centrala Umeå, dels ställplatser för husbilar och husvagnar på lämplig plats.

21. Uppdra till fritidsnämnden att konkurrensutsätta driften av nämndens badverksamhet.

ÄLDREOMSORG OCH FUNKTIONSHINDEROMSORG

22. Uppdra till äldrenämnden och individ- och familjenämnden att skapa större fokus på kvalitet och öka valfriheten för brukarna genom att införa Lagen om valfrihetssystem (LOV) inom särskilt boende, funktionshinderomsorg och daglig verksamhet.

23. Uppdra till äldrenämnden och individ- och familjenämnden att justera ersättningsnivåerna så att de privata hemtjänstutförarna och den kommunala hemtjänsten får samma ersättning och kan konkurrera på lika villkor.

24. Uppdra till äldrenämnden och individ- och familjenämnden att införa språktest vid anställning av personal inom hemtjänst, äldreomsorg och funktionshinderomsorg för att säkerställa att personalen har nödvändiga kunskaper i det svenska språket.

25. Uppdra till äldrenämnden och individ- och familjenämnden att anlita logopeder inom omsorgen som en kompetenshöjande resurs för personalen och för att säkerställa att personer med sväljsvårigheter får rätt vård.

26. Uppdra till äldrenämnden att uppmuntra enheter inom den kommunala äldreomsorgen att ombildas till intraprenader.

27. Uppdra till äldrenämnden att införa vårdnära serviceteam på kommunens alla vård- och omsorgsboenden för att frigöra arbetsuppgifter från ordinarie personal samtidigt som det ger mer tid till brukarna som personalen är till för.

28. Uppdra till kommunstyrelsen, byggnadsnämnden och individ- och familjenämnden att stimulera etablering av särskilda boenden via externa aktörer för att tillgodose behovet av boende med stöd och service hos personer med funktionsnedsättning.

ÖVRIGT

29. Uppdra till kommunstyrelsen och tekniska nämnden att återinföra en form av den tidigare köp/säljmodellen för att bland annat reducera kommunens lokalkostnader.

30. Uppdra till samtliga styrelser och nämnder att tillse, att förvaltningarna - som nytt riktmärke för kommunens interna verksamhet - halverar den tid som går åt till interna möten.

31. Uppdra till kommunstyrelsen att samla och analysera erfarenheter från nya och förändrade arbetsformer inom kommunkoncernens verksamheter som en följd av pandemin.

32. Uppdra till tekniska nämnden att möjliggöra konkurrensutsättning av delar av kommunens städfunktioner.

33. Uppdra till tekniska nämnden att möjliggöra konkurrensutsättning av delar av kommunens IT-funktioner.

34. Uppdra till kulturnämnden att Kvinnohistoriskt Museum i Väven ska avvecklas, och det som är av bevarandevärde kan flyttas till Västerbottens Museum.

35. Uppdra till tekniska nämnden att införa kamerabevakning av särskilt brottsutsatta platser i kommunen.

36. Uppdra till tekniska nämnden att upphandla mer lokalt producerade livsmedel.

YRKANDE

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa skattesatsen år 2023 till 22,70.

att fastställa Alliansens förslag till Planeringsdirektiv, budget och investeringar för 2023 och plan 2024–2026 inklusive:

- inriktningsmål och tilläggsuppdrag till kommunens nämnder och bolag
- uppdrag, regler och styrning för god ekonomisk hushållning
- nettokostnadsbudget 2023 och plan 2024–2026 för respektive styrelse eller nämnd
- investeringsbudget för 2023 och investeringsplan för 2024–2026 enligt bilaga
- mark- och exploateringsplan 2023–2026 enligt bilaga.

att för löneökningar 2023 avsätta 2,75 % vilka fördelas per nämnd.

att godkänna att kommunstyrelsen får göra tekniska förändringar av budgetramar under förutsättning att nämnderna är överens och att förändringarna är kostnadsmässigt neutrala i kommunens budget att kommunstyrelsen inom fastställd investeringsbudget och plan får göra tidsmässiga förskjutningar av investeringar för att anpassa till förändrade förutsättningar.

att fastställa kommunfullmäktiges sammanträdesdatum för 2023 enligt bilaga.

ALLIANSENS BUDGETFÖRSLAG ÅR 2023

Nämnd/styrelse	Ram 2022 KF-beslut	Ram 2022 inkl juster.	Ram 2023 (S/MP)	Ram 2023 Alliansen	Alliansen jmf S/MP	Förändr Alliansen 2023 inkl justeringar
Överförmyndarnämnden	-14 761	-14 761	-15 189	-15 189	-	-428
Kommunstyrelsen (ink. fin. kostnader pensioner)	-1 044 829	-1 045 725	-1 114 414	-1 082 414	32 000	-36 689
<i>Specifikation:</i>						
<i>Kraftverksamhet</i>	112 000	112 000	117 000	117 000	-	-5 000
<i>Kollektivtrafik</i>	-137 566	-137 566	-144 566	-144 566	-	-7 000
<i>Umeå Folkets Hus</i>	-27 245	-27 245	-27 517	-20 517	7 000	6 728
<i>Västerbottens Museum</i>	-16 693	-16 693	-17 171	-17 171	-	-
<i>Norrlandsoperan</i>	-30 540	-30 540	-31 423	-31 423	-	-
<i>Friskvårdsbidrag</i>	-7 414	-7 414	-7 498	-7 498	-	-
<i>Fackliga förtroendemän</i>	-13 096	-13 096	-13 422	-13 422	-	-
<i>Utvecklingsanslag</i>						
<i>Tillväxtanslag</i>	-17 815	-17 815	-20 315	-18 315	2 000	-500
<i>Verksamhetsutv, digitalisering</i>	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	-	-
<i>Verksamhetsutv, social hållbarhet</i>	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	-	-
<i>Verksamhetsutv, bostadsförsörjning</i>	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-	-
<i>Verksamhetsutv, klimat</i>	-	-	-3 000	-	3 000	-
<i>Anslag för övriga oförutsedda behov</i>	-20 337	-20 337	-20 337	-11 337	9 000	9 000
<i>Avskrivningar</i>	-504 116	-504 116	-502 935	-502 935	-	1 181
<i>Utrangeringar</i>	-19 000	-19 000	-14 000	-14 000	-	5 000
<i>Pensioner nettokostnad</i>	-106 034	-106 034	-160 607	-160 607	-	-54 573
<i>Administration, bidrag, pol verksamhet, övrigt</i>	-241 972	-241 972	-253 623	-242 623	11 000	-651
Kommunfullmäktige	-3 784	-3 784	-3 863	-3 863	-	-79
Personalnämnd	-1 178	-1 178	-1 231	-1 231	-	-53
Valnämnd	-14 874	-14 874	-3 264	-3 264	-	11 610
Tekniska nämnden	-1 316 001	-1 314 405	-1 375 965	-1 357 165	18 800	-42 760
Byggnadsnämnden	-50 266	-50 966	-53 513	-53 513	-	-2 547
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-17 658	-17 658	-18 990	-18 990	-	-1 332
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	-66 031	-66 031	-73 123	-73 123	-	-7 092
Äldrenämnd	-1 193 600	-1 185 142	-1 263 048	-1 263 048	-	-77 906
Individ- och familjenämnden	-1 483 351	-1 491 809	-1 572 280	-1 572 280	-	-80 471
Fritidsnämnden	-140 394	-140 394	-146 806	-146 806	-	-6 412
Kulturnämnden	-153 070	-153 070	-159 176	-151 676	7 500	1 394
För- och grundskolenämnd	-2 136 805	-2 136 805	-2 237 659	-2 247 659	-10 000	-110 854
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	-537 719	-537 719	-576 455	-576 455	-	-38 736
Gemensam IT-nämnd (Umeå, Ske-å, Vän)	0	0	0	0	-	
Gemensam nämnd Umeåregionen, adm	0	0	0	0	-	
Skattesänkning, 10 öre år 2023					-33 000	-33 000
Resultat S/MP-budgeten	82 700	82 700	87 400			
Resultat Alliansens budget				102 700	15 300	